

3^η KENIA

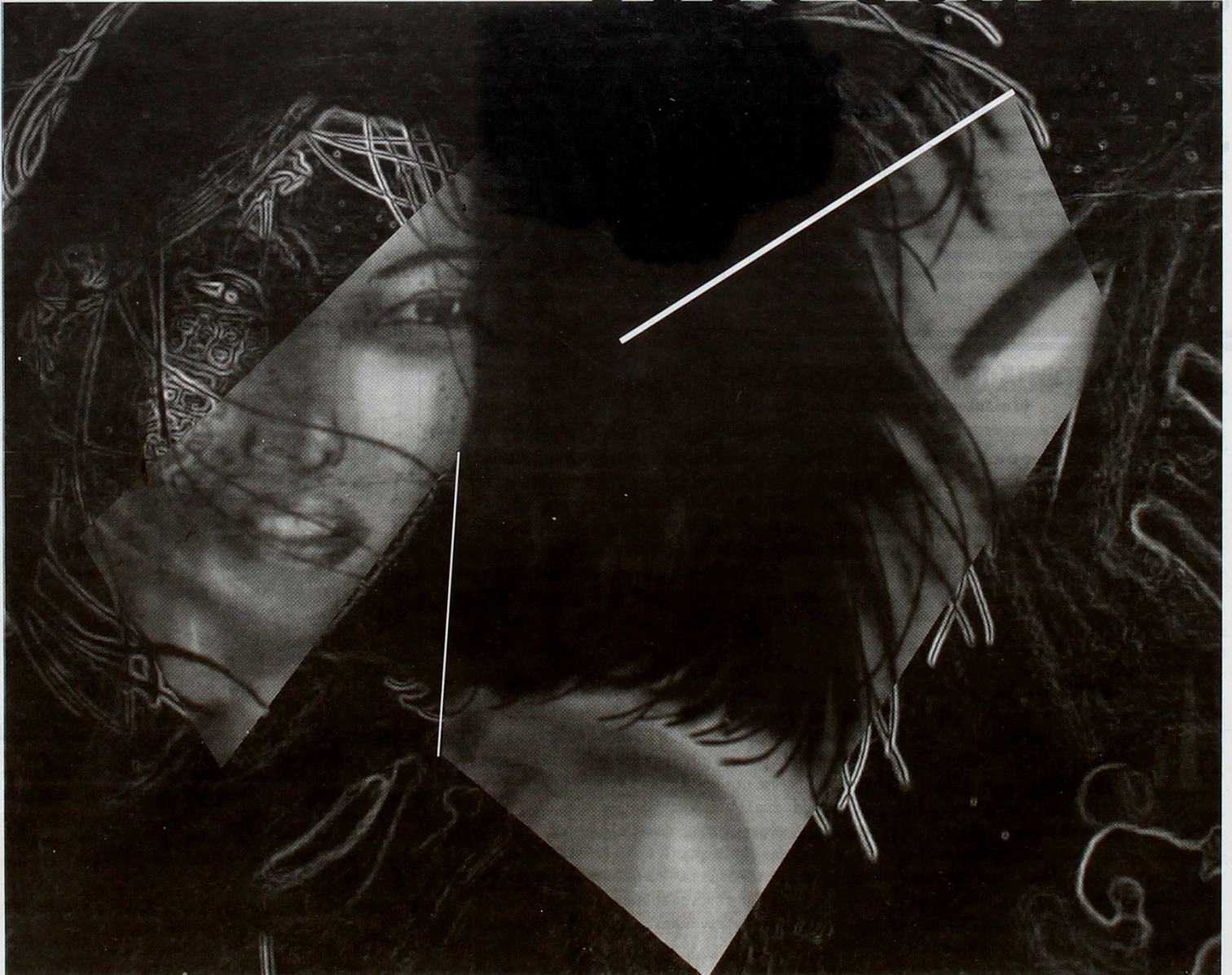
ΕΜΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΓΙΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΧΡΗΣΗ

300 δρχ

vo 30

ΙΟΥΛΗΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ '00

ecce echo
ecce echo

Γράψαμε (προεκλογικά) ότι τα κόμματα δεν έχουν να προσφέρουν τίποτα άλλο στο κοινό τους πέρα από φτηνές απομιμήσεις του αθλητισμού: μεταγραφές, Μετεκλογικά ωστόσο το πολιτικό θέματα αναβραχνή την ιδιαιτερότητά του. Δύο "πράξεις" του, που διαδραματίζονται σε διαφορετικά επίπεδα, τραβούν το ενδιαφέρον - και τις υποψίες μας.

Πράξη πρώτη: εκτός από το κόμμα που κέρδισε τυπικά το στοιχείο της κυβέρνησης όλα τα υπόλοιπα βυθίστηκαν αψάνδρα στους εαυτούς τους: σα να είναι το ιδανικότερο για κάθε θίασο "αντιπολιτευση;" το να εκπροσωπεί τις εσωτερικές του έριδες. Και πράξη δεύτερη: δεκάδες χιλιάδες από εκείνους που ψηφισαν τους νικητές στραγγιζόταν εναντίον τους, πριν καλά καλά στεγνώσει το σάλιο που άφησαν στους εκλογικούς φακέλλους, με αφορμή ένα τρίτης διαλογής διοικητικό ζήτημα: σα να είναι το ευκολότερο για κάθε ψηφοφόρο να βρισκεί έναν οποιοδήποτε λόγο για να μετανοήσει.

Αν αυτά τα φαινόμενα κρατηθούν στην απόσταση που η δημοσιότητα οργανώνει μεταξύ τους για λογαριασμό της ανοησίας μπορεί να περάσουν ανεξήγητα, όπως πολλά άλλα. Όμως πώς είναι δυνατόν το εκλογικό πανηγύρι 2000 να αποδεικνύεται του είδους "ο πρώτος είναι τα πάντα, οι άλλοι τίποτα" κι αυτό να είναι άσχετο με το ότι ούτε καν ο πρώτος (πολλώ μάλλον οι υπόλοιποι) δεν έχει την σταθερή πελατεία για την οποία κοκκορεύεται. Και πώς επίσης είναι δυνατό ένα ασήμαντο γραφειοκρατικό ζήτημα να σηκώνει τόσο πολιτικο-ιδεολογική (υπέρ ή κατά) επένδυση ξεπερνώντας με χαρακτηριστική ανοησία το φρεσκοεκλεγμένο κοινοβούλιο, κι αυτό να είναι άσχετο με το ότι τόσο οι ιδεολόγοι της μιας πλευράς όσο και της άλλης ρίχνουν κατευθείαν στον πάγκο το ερώτημα "ποιός έχει μεγαλύτερο δικίο, ο νόμος ή ο λαός;". Με έναν χαρακτηριστικά ελληνικό (δηλαδή αφελή) τρόπο θεσμοί και κοινωνία αλληθωρίζουν προς κάτι το οποίο δεν ομολογούν ανοικτά. Ίδου γιατί.

Η "κρίση κοινοβουλευτικής αντιπροσωπευτικότητας" που σα διεθνής έκφραση της ευρύτητας της καντιπαικτικής αναδιάρθρωσης ομολογείται και στην Ελλάδα εδώ και μια δεκαετία τουλάχιστον, φαίνεται πως έχει ωριμάσει. Η τωρινή της φάση δεν είναι αυτή του "δημοκρατικού ελλείματος" το οποίο εξαλλού είναι τόσο καλά εδραϊσμένο στην κοινωνία ώστε κάθε συλλογική μαγία να φαίνεται λογική και νόμιμη. Η τωρινή φάση της κρίσης (και πιθανότατα της ακρηστίας) του κοινοβουλευτισμού είναι ένα "πλεόνασμα": αυτό της γενικής αποδοχής που έχει κατακτήσει το δόγμα πως (πολιτική) εξουσία είναι καθάρα και ωμή η τεχνογραφειοκρατία και οι βαναυσότητες της. Που νομιμοποιούνται στη βάση μιας καθολικής παραδοχής πως "υπάρχουν προβλήματα" τα οποία "χρειάζονται λύσεις". Υπάρχουν "προβλήματα" και όχι *σκέψεις*, υπάρχουν "λύσεις" και όχι *αντιθέσεις*... Κατα συνέπεια δεν τίθεται ζήτημα *αντιπροσωπείας*: τίθεται απλά και μόνο ζήτημα *επιλογής* ανάμεσα σε χειρότερος και καλύτερος "λύτες προβλημάτων".

Αυτό το μοντέλο σχέσης ανάμεσα στην κοινωνία και στην (πολιτική) εξουσία θα μπορούσε, ειδικά από τη μεριά της πρώτης, να ονομαστεί *μαζική κατάφαση στη διακριτικότητα* (της κρίσης...) Μαζική ιδεολογική βεβαιότητα πως άσχετα με το ποιός είναι ο διακριτής αυτό που χρειάζεται είναι πράγματα, και μόνο, διαχείριση. Πρέπει όμως να προσέξουμε: η ισχύς μιας τέτοιας πεποίθησης είναι πολύ μεγαλύτερη όχι μόνο από τα πρόσωπα των διακριτών αλλά και από την επικράτεια των σχέσεων και των αντιθέσεων που στη δεδομένη στιγμή εννοούνται σαν "προβλήματα και λύσεις". Το μοντέλο, σα μορφή, συνδέεται και χωράει πολύ περισσότερα από τα συγκεκριμένα περιεχόμενα με τα οποία, επίσημα

τουλάχιστον, καταπιάνεται. Αλλάζοντας προσωπικό διαχείρισης, ή/και αλλάζοντας ορίζοντα "προβλημάτων και λύσεων" μπορεί να δουλέψει μια χαρά ο-ποδήποτε. Γιατί αυτό το μοντέλο, η ίδια η έννοια της διαχείρισης, είναι *μιλιταριστικά*. Αναλογεί σε συνθήκες πολέμου, έστω κι αν αυτός είναι ανομολόγητος.

Επειδή λοιπόν μιλάμε για σχέσεις εξουσίας, και επειδή υποστηρίζουμε πως η *κρίση αντιπροσωπευτικότητας* έχει ξεπεράσει τις δημοκρατικές ψευτοονχές της υπέρ ενός *τεχνογραφειοκρατικού (μιλιταριστικού) διοικητισμού*, πρέπει αμέσως να τονίσουμε πως η αποδοχή αυτού του τελευταίου συνιστά (είναι περίεργο) την έκφραση του μαζικού κοινωνικού ανορθολογισμού. Κι αυτό γιατί ενόσω όλοι αποδέχονται την ύπαρξη "προβλημάτων" και "λύσεων" εκεί που στην πραγματικότητα υπάρχουν σχέσεις και αντιθέσεις, κανείς παρόλα αυτά δεν μπορεί (και κυρίως: δεν θέλει) να ελέγξει τον χαρακτήρα ούτε των προβλημάτων ούτε των λύσεων τους. Από τη στιγμή που μια σχέση έχει κωδικοποιηθεί σαν "πρόβλημα" δεν θα είναι ποτέ ξανά σχέση, παρά μόνο κάτω από τις στρατηγικές μιας συνεκτικής κριτικής. Η γενική παραίτηση από την συνειδητοποίηση των κοινωνικών σχέσεων και των αντιθέσεων, και η υποθέτηση μιας αφηρημένης ιδέας περί "τάξης" και "δυσλειτουργιών" που προϋποτίθεται τη ανακάλυψη των "προβλημάτων" και της εφεύρεσης των "λύσεων" είναι ο μαζικός κοινωνικός ανορθολογισμός εν δράσει: το τέρας στην αφοδευση του οποίου υπάρχει και (αλλά όχι μόνο) η πεποίθηση πως "μια καλή κυβέρνηση είναι ένα καλό συνεργείο". Ενδοχρόνως και ένα καλό χειρουργείο.

Κι έτσι συμβαίνει αυτό που μόνο από πρώτη ματιά είναι παράδοξο: στην κορυφή που λέγεται πολιτική εξουσία πλασάρεται μια ομάδα τεκνοκρατών, ειδικών, ορθολογιστών, εκσυγχρονιστών, αμελικτών, για να "κάνει τη δουλειά της" ανάθεση έργου της οποίας ο εντολέας είναι μια κοινωνική βάση ανορθολογική, αδιάφορη, ιδιωτικοποιημένη μέχρις εσχάτων, μεταφυσική, εξίσου αμελικτή. Η οποία όμως έχει και άλλους "ήρωες" στο μουσείο της, πέραν των πολιτικών.

Λύνονται έτσι τα μάγια του πως είναι δυνατόν αυτοί που ψηφισαν "εκσυγχρονισμό" και "ευρωπαϊσμό" (δίνοντας την προτίμησή τους όχι μόνο στους σοσιαλδημοκράτες αλλά και στους κεντροδεξιούς, τους αριστεροδεξιούς, ακόμα και στους φασίστες) να χειροκροτούν την πιο αρχαϊκή μορφή δουλείας, την θεοδουλεία. Μέσα στην μοριακή τους παράνοια όλοι αυτοί είναι απόλυτα συνεπείς και στη μία και στην άλλη περίπτωση. Γιατί εκεί που υπάρχουν "προβλήματα - λύσεις" υπάρχουν και "μη προβλήματα - μη λύσεις" ή "άλλα προβλήματα - άλλες λύσεις". Το ίδιο έδαφος που θρέφει την αφηρημένη ιδεολογική βεβαιότητα για το ένα, θρέφει την αντίστοιχη για το άλλο. Δεν υπάρχει μάλιστα καλύτερη απόδειξη για την κοινότητα του ιδεολογικού εδάφους από την χρήση αυτού του επικιρημάτος: αν το 43% δικαιούται να αποφασιζει σαν πλειοψηφία, τότε το 90% ακόμα περισσότερο. Τι σημαίνει με τους όρους "πρόβλημα - λύση" πως κάποιος είναι *μειοψηφία* στο "πολιτικό πεδίο"; Τίποτα: δεν υπάρχουν κανένα πρόβλημα. Γιατί (αναρωτιέται ο πιστός λαός...) να μην ισχύει το ίδιο και στο "θρησκευτικό πεδίο";

Να το πούμε αλλιώς. Αυτοί που βρίσκουν διασεκταστικά τα ανέκδοτα ενός αρχιτράχου δεν θα μπορούσαν παρά να είναι ποιοτικά ίδιοι όταν εμπνέονται από την σοβαρότητα ενός λογιστή ή το life style ενός ψευτογιόπη ώστε να διαλέξουν έναν από τους δύο για πρωθυπουργό. Αυτοί που στο βάθος του κοινωνικού τους είναι κρατάνε τον βαλκανο-χριστιανο-μεταφυσικό-ρατσισμό τους δεν θα μπορούσαν παρά να είναι ποιοτικά ίδιοι όταν παζαρεύονται ένα ευ-συνέχεια στη σελίδα 4

ΑΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΗΤΑΝ Η ΙΔΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ (η αλληλοκάλυψη αρμοδιοτήτων μεταξύ θεσμών είναι πάντα πηγή έμπνευσης...)

χάρτινα πτυελοδοχελα Το τί είναι ο γάμος το δείχνει το διαζύγιο - ελπεί κάποιος. Το τί είναι η σκέψη το δείχνει ο θυμός της - θα λέγαμε. Βιδικά όταν είναι γραπτός. Γιατί η γραφή, η εκδιδόμενη μάλιστα, δείχνει υπολογισμό, υπομονή και στόχευση.

Η φιλολογία των επαναστατικών κύκλων (βάζει ή βγάξει κανείς εισαγωγικά σε οποιαδήποτε απ' αυτές τις τρεις λέξεις) έχει σπουδαία ιστορία λιβέλων. Κάποιους με γούστο, τους περισσότερους ανιαρούς: μερικούς ανθεκτικούς στο χρόνο, τους πιο πολλούς με σύντομη λήξη ενδιαφέροντος: άλλους υπεροπτικούς κι άλλους αβάσταχτα ανήτους: λίγους με διακριτική εμπάθεια, τον σωρό με συρραφές φεμμάτων. Συνήθως αυτά τα δύο, το φέμμα και το λιβελογράφημα, ταυτίζονται. Αλλά κάποιος ευγενικά αναιδής μπορεί να εμφανιστεί μία στο τόσο να ανυψώσει το είδος, να αποκαταστήσει την αλήθεια του στα χείλη της κριτικής.

"Ένα είναι σίγουρο. Όσο μεγαλύτερη είναι η ποσότητα της χολής που γίνεται μελάνη, τόσο περισσότερο θολώνουν τα νερά. Πράγμα που, παρά τις προθέσεις, προειδοποιεί πως πίσω από τη φασαρία υπάρχει κρυμμένη δειλία. Γι' αυτό οι ιστορικοί της λιβελογραφίας λένε πως η τέχνη της βρίσκεται στον αυτοέλεγχο και στην οξυδέρκεια του συγγραφέα, στην αίσθηση του χιούμορ και στο μέτρο. Ένας ταύρος σε ναλοπωλείο είναι μια κοινότητα παραμοίωση. Ένας ταύρος σε χαρτοπωλείο δεν είναι παρά ένα αποπροσανατολισμένο μοσχάρι.

Το γεγονός παραμένει πως η σχετική παραγωγή έφτεψε ή ανεβαίνει, αλλά ποτέ δεν σταματάει. Είναι ίδιον του πνευματικού κόσμου να χειροδικεί στο χαρτί, να χτυπάει τη γροθιά στο τυπογραφείο. Ανάλογα με την εποχή είναι και τα αποτελέσματα - τα πάθη είναι εν τέλει κοινωνικά. Έτσι στο μουσείο της γραπτής αγανάκτησης κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να βρει τη θέση που του αναλογεί. Εξέλλογο το ότι "τα γραπτά μένουν" είναι και γι' αυτές τις περιπτώσεις ένα ευκρινές είδωλο του εγωισμού.

Ή, ίσως, μια δυσωδώνη ειρωνεία. Σε βάρος των χολερικών.

★ Τα 3 πρώτα χρόνια μπορεί να είναι δύσκολα (ή δυσκολότερα!)... χρήσιμα ή κουραστικά... μπορεί να είναι μόνο η δοκιμή για τα επόμενα. Το σημαντικότερο για μας είναι αυτό που δεν έχουμε κάνει 3 χρόνια τώρα στην 3η γενιά: να υποτιμήσουμε τη νοημοσύνη σας ή το γούστο σας.

Αυτό το τεύχος είναι κάπως πειραματικό σε μερικές πλευρές του. Αλλαγές και βελτιώσεις - ελπίζουμε.

Καλό καλοκαίρι. Τα ξαναλέμε προς τα τέλη του Σεπτεμβρίου.

Το εξώφυλλο ("ιδού η γη") είναι παιχνίδι πάνω σε κομμάτι από γκράφιτι, από τσίρο στη Νέα Ιωνία

"κύριος" σημαίνει κυρίαρχος

Το πρωτόγνο ψυχόγραμμα αυτών που καταθέτουν την πίστη τους στα αστυνομικά τμήματα και φοβούνται μήπως την χάσουν και χαθούν είναι διασεκταστικό. Όμως τα σοφιστικά αστεία βρίσκονται στην απέναντι μεριά. Στη φιλολογία των ιδεολόγων του εκσυγχρονιστικού φαντασμάτος, που προσπαθούν να αποδώσουν "τα της εκκλησίας στην εκκλησία" κρατώντας τα του καισάρου για λογαριασμό ενός κράτους του οποίου ο "εξορθολογισμός" τους φτάνει πιθανότερος από το να περπατήσουν στα κάλματα.

Επιχειρούν λοιπόν αυτοί οι υπάλληλοι του ιδεολογικού καταβύθιου στην ιστορία, αναμολγούν τον ρόλο του χριστιανικού ιερατείου στην πολιτική ζωή της περιοχής, βρυχώνται με το άγχος δημοσιογράφου των 8.30 (που πρέπει να τα πει όλα σε τριάντα δευτερόλεπτα) πως βρήκαν ύποπτα (ήνη ορθόδοξο) παποκαίσαρισμού ως το 300 μ.χ.... Ανακαλύπτουν και αραδιάζουν υπονοούμενα ή αποκαλύψεις για την σκοταδιστική εμδοχή των παπών στα της κοσμικής εξουσίας εδώ και 17 αιώνες, μέσα σε αυτοκρατορίες, σε βασιλεια, σε χιούντες και δημοκρατίες: "κι αν το τακτι του διανουμένου το επέτρεπε θα ορδόνταν "σκάνδαλο, σκάνδαλο".... Εμφανίζονται μέσα από την σκόνη της ιστορίας σαν οι ορμαίνοντες ατελευθερωτές του ορθού λόγου, έχοντας πάρει στα σοβαρά την ιδέα πως είναι μετεμψυχώσεις του Λοκ ή του Βολταίρου.... Κι όλα αυτά γιατί; Για να δείξουν, παρα τη θέλησή τους, τα δυο κρισμότερα σημεία της *αδυναμίας* τους. Δεν είναι αστείο;

Πρώτα πρώτα φτάνοντας σε τόσο και τέτοιο παρελθόν για να επιχειρηματολογήσουν υπέρ εκείνου που κατά τα άλλα θεωρούν ανονήτο, αναγκάζονται να ομολογήσουν πως η θρησκευτική μεταφυσική έχει αποδειχθεί απειρώς πιο ανθεκτική (και σ' αυτή τη μεριά του κόσμου) απ' όσο όλοι οι λειτουργικοί ορθολογισμοί οποιοδήποτε συστήματος. Αν ήταν δι' αφορετικά εκείνος ο απατεωνίας ο Παύλος θα είχε φράει γεράς κλισίες σ' αυτά τα μέρη - και θάχαμει η γη:άσει από τότε. Όμως να: μία θρησκευτική εξουσία τόσους αιώνες - και πόσες κοσμικές;

Οι παπάδες είναι δυστυχώς πολύ παλιοί στα γήρω μέρη: το χειρότερο όμως για τους όψιμους λεγεωνάριους του αστισμού είναι πως αυτός ο τελευταίος θεμελιώθηκε και αναπτύχθηκε (όσο...) σαν κρατική ιδεολογία και εξουσία *συμμαχώντας* και όχι *πολεμώντας, σπλιετονιζώντας* και όχι *εξουδετερώνοντας* τους θεσμούς και τα φετίχ της θρησκευτικής μη ταυτιστικής. Το ότι αυτοί οι κοσμικοί ιστοριοδίεες κοτώντας πίσω 17 αιώνες βάθος βρίσκουν πάντα ένα ράσο μετροδμένο στα πόδια οποιοδήποτε θρόνου, και το ότι φτάνουν στον 21ο αιώνα για να δηλώσουν καταδωμένοι από την αγανάκτησή τους πρέπει να "χωρίζουν κράτος

και εκκλησία" οφείλεται όχι μόνο στην κούραση τέτοιων ταξιδιών στο χρόνο - αλλά και στην διαστροφή του ιστορικού τους. Προφανώς, σαν "διαχωρισμό" εννοούν την ειδική μορφή της σχέσης ανάμεσα σε συγκεκριμένες αστικές τάξεις και συγκεκριμένη φράζια του χριστιανισμού: τον προτεσταντισμό. Ναι - αλλά το κακό με αυτό εδώ το μέρος του κόσμου δεν πρόκειται να το διορθώσουν εύκολα: είναι τα βαλκάνια.

Δεύτερη, παρεπόμενη της πρώτης, και ακόμα μεγαλύτερη αδυναμία: οι απολογητές του υποτιθέμενα "καθαρού" αστισμού δεν έχουν την ιδεολογική ηγεμονία: αν την είχαν οι φιλάρεις τους δεν θα χρειαζόνταν. Εκεί που αυτοί σκίζονται να γεμίζουν σελίδες και εκπομπές οι δούλοι του χριστού απαιτούν με απλά νοήματα στο ποίμνιό τους. Δεν είναι να εκπληρώσει κανείς. "Καθαρός" αστισμός, σαν ιδεολογία και θέσμιση, *χωρίς κρίσιμα δάνεια και σομώσεις με θρησκείες* δεν έχει υπάρξει ποθενά. Πάνω στον θρηϊώδη πρωτογονισμό του ντόπιου αστισμού (και ο χριστιανισμός ίσως είναι η πλέον αποβλακωτική ανάμεσά τους) έχουν χτίσει πολλοί. Αν τώρα, μια τοπική φραγούρα, έχει σπρώξει μερικούς ιδεολόγους να τριβούν με πάθος τον ντόπιου αστισμό (και τον καθαριστούν από τους λεκέδες, τίποτα δεν αλλάζει το γεγονός πως η αστική τάξη είναι μια τάξη που *κυβερνάει* - όχι που *πειθεί*. Τα κόλλα γι' αυτό το τελευταίο τα αντιγράφει από τους καθ' ύλην αρμόδιους: τους βοσκούς ψυχών.

Κατά συνέπεια η αναδύφιση της αθλιότητας της εκκλησίας δεν μπορεί να κρήνη το γεγονός πως δεν έχει γίνει κατορθωτό, κι ούτε ποτέ θα γίνει, να "γραφτεί" η (υποτιθέμενα...) αποτελής (δηλαδή χωρίς παπάδες) *αστική ιστορία* των τελευταίων 180 χρόνων του νέου ελληνικού κράτους. Κι έτσι το εκπαιδευτικό σύστημα (που είναι ιδεολογικό όργανο αυτού ακριβώς του κράτους) εξιστορεί την γενεαλογία του, σαν ένα παζά *εκκλησιαστικής ιστορίας, στρατιωτικής ιστορίας, οικογενειακής ιστορίας, ιστορίας των διεθνών κρατικών σχέσεων* - και καμιά φορά ιστορίας του εντόπιου κοινοβουλευτισμού. Είναι κι αυτό ένα δράμα: το με-

γαλύτερο τμήμα της ελληνικής αστικής τάξης "μεγαλωνοήσους" (και έγραφε ιστορία) εκτός συνόρων.

Πώς λοιπόν να διηγηθεί (και να επιβάλλει έτσι μέσω της εκπαιδευτικής τις βάσεις της ιδεολογικής ηγεμονίας του) ο ελληνικός αστισμός κάτω που δεν έχει; Αν από την ιστορία του ελληνικού κράτους αφαιρεθούν οι τάξεις των παπιδών, των καρβανάδων, των βασιλικών οίκων, και των ρυθμίσεων των μεγάλων δυνάμεων, θα μείνει μια μπαγιέρα άδεια από μεγαλείο, μια ιστορία γεμάτη τριψές, Μυστηριώδεις μάλιστα, ερόσον ο καθένας θα μπορεί να υπομιαστεί (και εύκολα να ανακαλύψει) πως η σημαγλία κράτους και εκκλησίας, *πολιτικοστρατιωτικής και θρησκευτικής εξουσίας* στην Ελλάδα δεν έχει υπάρξει ούτε ευκαιριακή, ούτε σπιτωματική. Αλλά μόνιμη στρατηγική ελέγχου, κοινό μπαράκι ματηγμένο στα πλευρά των κοινωνικών απειλών που ήταν τότε απεκαθλιωσιαστικές, τότε ανακρατικές, συχνά και τα δύο.

Σύμμαγοι λοιπόν επί 1700 χρόνια το κοσμικό κράτος (σε οποιαδήποτε μορφή του) και η εκκλησία, συνένοχοι στην ίδια ιστορία αίματος και ηγεμονίας, έφτασε μήπως η ώρα του "αποχωρισμού"; Αστιακή πρόγραμμα. Καταγράφουν σιγήνια, κάνουν πείσιματα, αλλά το όφελος ακόμα κι απ' αυτά είναι αμοιβαίο. Οι μεν "εκσυγχρονιστές" έχουν βρει έναν εύκολο τρόπο να σκουπίσουν λίγο το παρχέ του *πολιτικού* πεδίου, για κάποιο κρισμό διάστημα. Και οι παπάδες μια καλή ευκαιρία να ανακαταλάβουν την *ψυχο-ιδεολογική* τους ηγεμονία. Κάνουν και οι δύο ταμείο. Έχουν πολύ περισσότερα κοινά συμφέροντα απ' όσα ομολογούν - και καταγράφοντας διαπραγματεύονται πολύ λιγότερα απ' όσα προβάλλουν. Γιατί η "κοινωνία των πολιτών" είναι φωνή χωρίς την "θεία κοινωνία", και οι καταναλωτικές σγελές αβέβαιες χωρίς "ποιμνία" και "ποιμένες". Εν τέλει κανένα αφεντικό δεν θα διακινδύνευε να εκσυγχρονιστεί τόσο ώστε να ληληλατεί τη ζωή των υπηκόων του έχοντας τους στερήσει από την υπομονή της "μεταθνήτων κρατικών σχέσεων" - και σμειωώσουμε: γίνεται τόση φασαρία και δεν έχουν πάρει ακόμα θέση δύο ιερά - για διαφορετικούς λόγους - τέρατα: ο Νταλάρας και ο Τόσμος. Τι συμβαίνει;)

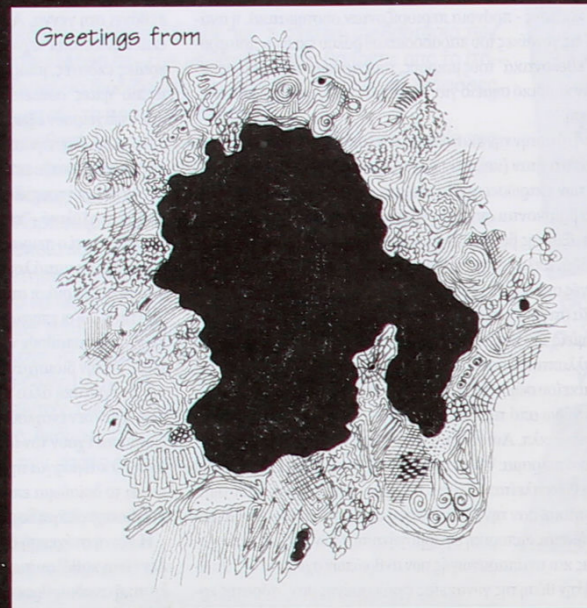
"δεδομένα" σημαίνει αυτά που έχουν παραδοθεί

Η άλλη μεγάλη σπέκουλα είναι σχετικά με την "προσασία" των ιδιωτών από τα αρχαία - κρατικά ή επιχειρηματικά. Ενόσω οι παπάδες και οι ποιοί τους αγανακτούν που δεν θα μπορούν να "διλώσουν δημόσια την πίστη τους" (πράγμα που διορθώνεται αν γενικευτούν οι σταυρουδάκια στο λαμό) το κράτος πανηγυρίζει που σαν λευκός ιππότης θα βάζει το στίθος του μπροστά στις ευαισθητές πληροφίες περί των υπηκόων του. Το μόνο που χρειάζεται είναι να το *πιστέψει* κανείς - πράγμα που σημαίνει ότι μεταξύ άλλων γίνεται και ένας αγώνας *υπέρ πίστεως*: οι μεν συγκωρούν τις κακές πράξεις, οι δε τις προλαβαίνουν.

Οι πληροφιοδότες λοιπόν και οι πληροφιολιπίτες, θα είναι υποχρεωμένοι να σέβονται τα θηράματά τους. Και επειδή μπορεί να μην φοβούνται την κόλαση θα φοβούνται το νόμο, στο οποίο θα μπορεί να καταφεύγει ο καθένας. Για να αποδείξει, για παράδειγμα, πως το "καταναλωτικό προφίλ" που του έφτιαξαν συνδυάζοντας τα (καθόλα νόμιμα) αρχαία τεσσάρων εμπορικών επιχειρήσεων (που πιθανότατα θα ανήκουν και στον ίδιο όμιλο) του οποίου μάλιστα αυτός ο καθένας θα έχει ψωνίσει μετοχές) αποτελεί *κατάχρησι ή προσβολή προσωπικότητας*.

Προσφέροντας αυτήν τη δυνατότητα η κρατική προσασία ξεμπερδεύει μια και καλή με μια εννοκλιπτική λεπτομέρεια. Το ό, τι "είναι πληροφορία σχετικά με μένα" δεν το ορίζουμε εμείς, αλλά ο ρουφιανός του οποιοδήποτε αρχείου. Με άλλα λόγια *εμείς* δεν ξέρουμε, ή δεν μπορούμε να φανταστούμε το πως, για ποιόν λόγο και με ποιόν τρόπο μας αναλύουν αυτοί (και στο "αυτοί" περιλαμβάνονται και οι πρόστάτες μας), συνεπώς *εμείς* δεν ξέρουμε "τι πληροφορίες αποπνέουμε", άρα *εμείς* δεν μπορούμε (και δεν πρέπει να μπορούμε!) να προστατέψουμε μόνοι μας τους εαυτούς μας. Είναι άραγε το τάδε γούστο, η δείνα συνήθεια, η κ πρότιμππι, πράγματα που υπό φυσιολογικές συνθήκες δεν έχουμε λόγους να κρύβουμε, "προσωπικό δεδομένο αξιοποιήσιμο για..." και άρα αντικείμενο προστασίας; Αυτό θα ξεκαθαριστεί αφού πρώτα θεωρηθεί "ενδιαφέρον" (από κάποιους που δεν τους ξέρουμε ούτε τους ίδιους ούτε τους σκοπούς τους) *ερήμην* μας, αφού συλλεχθεί σαν "πληροφία" *ερήμην* μας, αφού ταξινομηθεί, επεξεργαστεί, διασταυρωθεί *ερήμην* μας, κι αφού τελικά κρησιμοποιηθεί *εναντίον* μας - κι αν φυσικά έχουμε συνειδηση από τον τελευταίο...

Όταν με άλλα λόγια το κράτος ορκίζεται πως θα "προστατεύει" τα προσωπικά δεδομένα των υπηκόων του, αυτό στην καλύτερη περίπτωση σημαίνει πως υπόσχεται ότι τα αφεντικά θα παηδέυουν τον κόσμο με κομψότητα. Κάτι τέτοιο, πράγματι, μπορεί να το πιστέψει κανείς. Όσο τη μετα θάνατο ζωή δηλαδή.

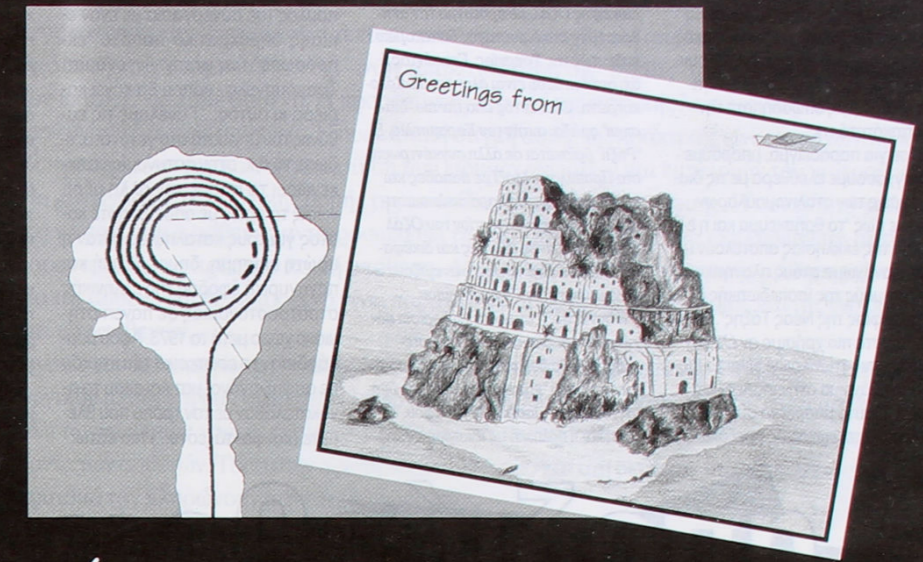
Τόπος συνάντησης των απανταχού drop out στη δεκαετία του '70 και '80 εγκαταλείφθηκε αργότερα εξαιτίας μιας φήμης για μυστηριώδη αρρώστια - αλλά και της ανάπτυξης άλλων ανάλογων θερέτρων.

Η φήμη δεν επαληθεύτηκε ποτέ, και το νησί έμεινε πια ένα φάντασμα του εαυτού του....

το νησί των φαντασμάτων

Ένας βράχος σκαμμένος πόντο πόντο για εκατοντάδες χρόνια... Ένα δαιδαλώδες κοινόβιο που έκρυψε κατά καιρούς στα σπλάχνα του πολλούς φυγάδες... Αποκλεισμένο τους περισσότερους μήνες, ενώνεται τα καλοκαίρια με την απέναντι ακτή με μια στενή αμμουδερή λωρίδα.

Με μισοκατεστραμμένες από τον 14ο αιώνα τις στοές από σεισμούς, λένε πως η χερσόνησος αυτή ενέπνευσε τον Bruegel να ζωγραφίσει τον γνωστό "πύργο της Βαβέλ".

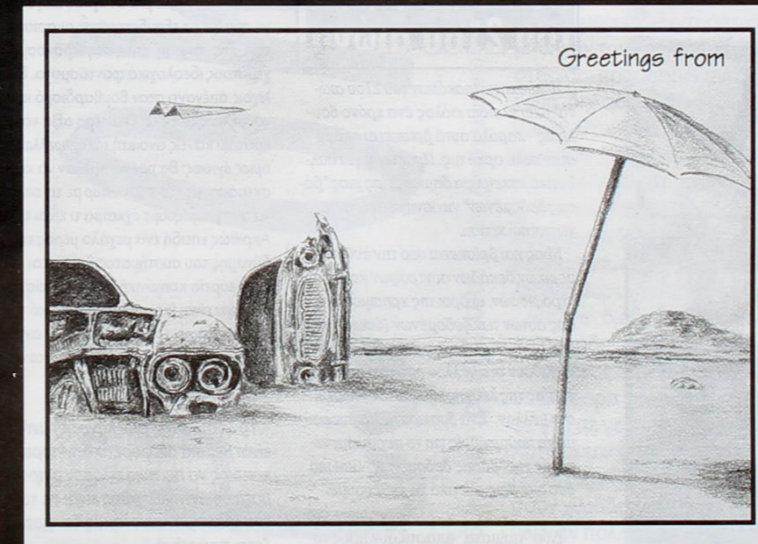
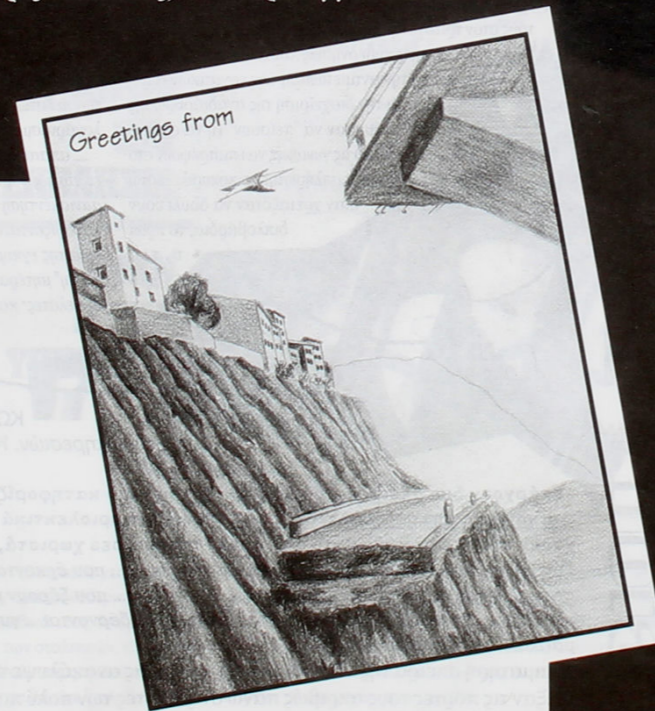
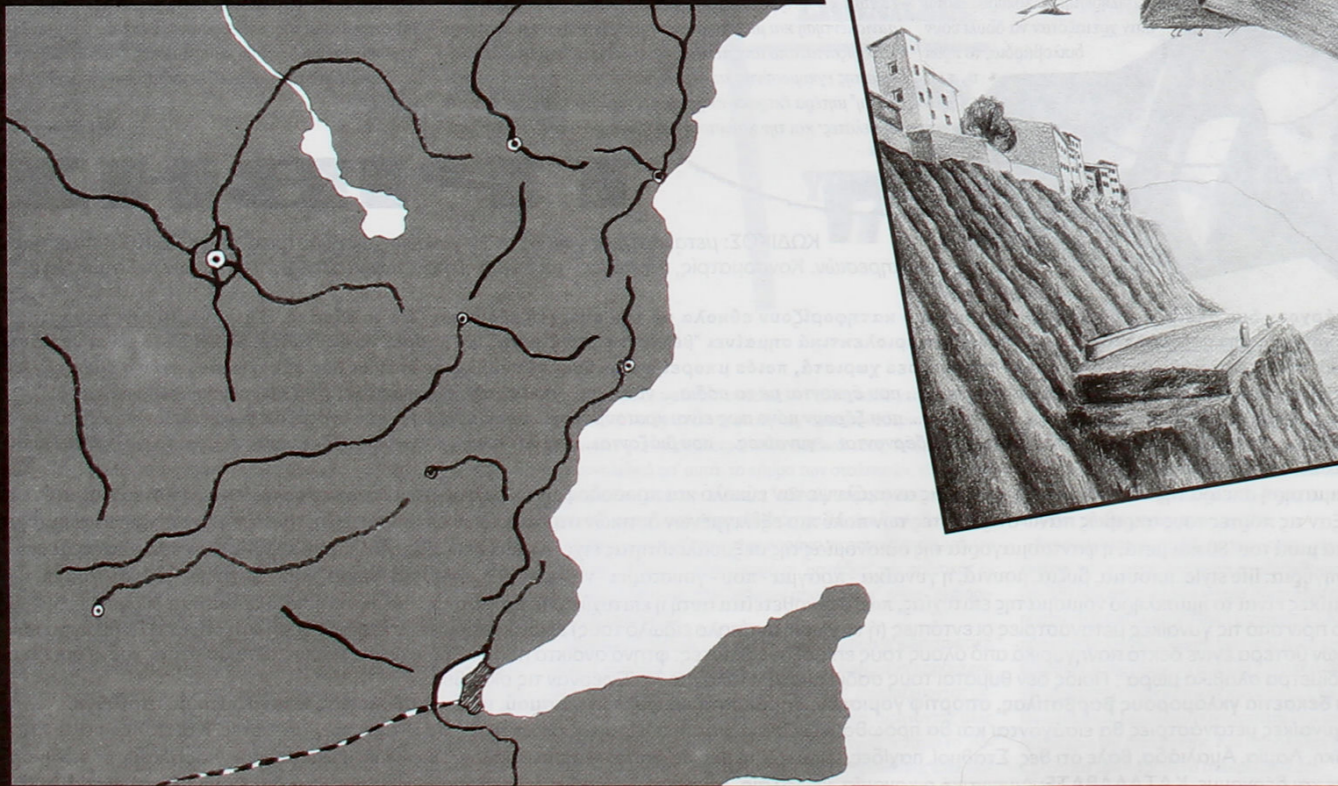
η στρογγυλή χερσόνησος

τόποι θερινών διακοπών

διασκευή μιας παλιάς ιδέας του T.K.

Η χρεωκοπία μερικών μεγαλεπήβολων σχεδίων (ή τα εσκεμμένα κατασκευαστικά λάθη) άφησαν μια περιοχή ιδανική για σκεπτικιστές, αγνωστικιστές και περιπατητικούς φιλόσοφους. Το ακατέργαστο τοπίο αποζημιώνει όσους ταλαιπωρηθούν και καταφέρουν, παρά τις φανερές δυσκολίες, να το προσεγγίσουν.

το μέρος με τους δρόμους που δε συναντιούνται ποτέ

Κοίτη κουφάρια σκορπισμένα στην ψιλή άμμο, σαν από αμφίβια ερπετά... Λαμαρίνες που τις τρυπάει σιγά σιγά η αλμύρα αφού πρώτα τις ξέρασε η θάλασσα... Τα απομεινάρια ενός ναυαγίου; Τα σκουπίδια από weekend μιας χρήσης; Ή, όπως εύχονται οι αιρετικοί, προκαταβολή από το μέλλον των τουριστικών διακοπών;

η παραλία των ναυαγισμένων ι.χ.

Η λίμνη που δεν θα 'θελε κανείς να δει. Η λίμνη που κανένας δεν βλέπει. Σε γεωγραφικά πλάτη και μήκη παράξενα, κατάλληλη μόνο για εξηγήσεις απο μακριά. Δεν προσφέρεται για διακοπές των συνειδήσεων.

η λίμνη του σπασμένου γυαλιού

Την απονιχτική νοσηρότητα των ημερών μπορεί κανείς να την περιγελάει: αλλά μόνο στις λεπτομέρειές της. Που εκτός από διασκεδαστικές είναι και διδακτικές: αποκαλύπτουν αν όχι την "ποιότητα" της διανοητικής αθλιότητας οπωσδήποτε την χωρητικότητά της.

Έτσι, για παράδειγμα, μπορούμε να καγχάσουμε ελεύθερα με τις διαπιστώσεις των σταλινομολάρων του κκε πως "το θρήσκευμα και η εξουσία της εκκλησίας αποτελούν ισχυρό ανάχωμα στους πλανητικούς σχεδιασμούς της ισοπεδωτικής ομοιομορφίας της Νέας Τάξης". Θα ήταν μάλιστα πιο χρήσιμο αν έλεγαν πως "το όπιο (των λάνων) είναι το πιο ισχυρό ανάχωμα στην ισοπεδωσή τους". Αυτό μπορεί να συμφωνήσουμε κι ο πιο τελειωμένος πρεζάκιος.

Οι γκρούπερ της άκρας αριστεράς οργανώνουν διαδήλωση εναντίον της επίσκεψης Οζάλ, με πρόγραμμα την αντίθεσή τους στο αμμοσταγές δικτατορικό καθεστώς της Τουρκίας. Ενωώντας ή όχι αυτή τη θέση είναι όλοι στη πλ. Κολοκορώνη. Όλοι εκτός από τιν πνο "διάσμιπ" ομάδα: αυτών του Καραμελιά. Η "Ρήξη" βρίσκεται σε άλλη συγκέντρωση, στα Προπύλαια. Μαζί με παπάδες και χριστιανοφασίστες παραεκκλησιαστικών οργανώσεων. Εναντίον του Οζάλ φυσικά: κόκκινες σημαίες και διεκπεραστοί αετοί σε κίτρινο φόντο ανεμίζουν αδελαφωμένα στην Πανεπιστημίου.

Η συνύπαρξη αυτή δεν θα ζορίσει πάντως τους υπόλοιπους ακροαριστάρους. Που θα δείξουν για πολύ καιρό στη συνέχεια "κατανόηση" στα "κατώματα" του πρώην μαοϊκού συντρόφου. Έχει και η πολιτική τις ιδιοτροπίες της.

Σε μια σπάνιας ευαισθησίας και ακριβείας κίνηση ο πρύτανης Σταθόπουλος (σε συνεργασία με έναν επίσης δημοκρατικό πασόκο "εκπρόσωπο" των φοιτητών, ονόματι Τσαμουργέλη - κάπου θα κάνει καρδιάρα κι αυτός...) ανέλαβε τις ευθύνες του μπροστά στα γεγονότα: έδωσε το ο.κ. στην αστυνομία να εκκενώσει το κτίριο, την άλλη μέρα νωρίς το πρωί, με ομοιοδότησε κόστος για τους καταλήψεις. Ήταν η πρώτη επίσημη, δημοκρατική και πανηγυρική έφοδος της ελληνικής στρατοαστυνομίας σε πανεπιστημιακό χώρο μετά το 1973. Αφού βομβάρδισαν το εσωτερικό του κτιρίου με ασφύξιογόνα, ματ και εκατό το ανακάτελαν με τον τρόπο που βλέπετε (και φαντάζεστε...) πιο κάτω:

Όπλα, χημικά, σκάλες, σκοινιά, ξύλο μέχρι λιποθυμίας... Ένα ρεπερτόριο κρατικής βίας που σε συνδυασμό με την εν ψυχρώ δολοφονία του Μ. Καλέζα βρώμαγε από μακριά το λαχάνιασμα μιας μίνι "τελικής λύσης"... Από σοσιαλδημοκράτες φρέσκους στην εξουσία, "δημοκρατικούς κι ωραίους". Ε, σ' αυτήν τη δολοφονική σειρά ο "πνευματικός άνθρωπος" Σταθόπουλος έβαλε φαρδιά πλατιά την υπογραφή του διευκολυντάς την. Ένα κάβαμα παραπάνο.

Ο πρύτανης των ΜΑΤ του 1985, έγινε λοιπόν "πρωστάτης των φωτών και των αδονάτων" το 2000; Γιατί όχι. Η ώριμη αθλιότητα είναι το καλύτερο απορρυπαντικό.

Όσο για την αμνησία, πάντα δούλενε για κάθε εξουσία.

Θα μπορούσε κανείς να πει: μα χρειάζονται τέτοια πράγματα - και μάλιστα με τόσο κόπο; Δεν είναι όλα αυτά (τουλάχιστον οι εφημερίδες και τα λοιπά) σκουπίδια; Και απ' την άλλη πού χρειάζεται να "θυμόμαστε";

Να μερικές ενδιαφέρουσες ερωτήσεις που εμείς εδώ θα μπορούσαμε όχι βέβαια να απαντήσουμε οριστικά, αλλά έστω να ερευνησουμε.

Αν δεν αντιμετώπιζον τα οποιαδήποτε ανταγωνιστικά υποκείμενα του παρόντος και του μέλλοντος τον πληροφωρικό βομβαρδισμό της κυριαρχίας με την επιμονή κριτική διάλυση - αποκάλυψη των πραγματικών σχέσεων που κρύβονται σ' αυτόν τον καινούργιο πόλεμο, κινδυνεύουν από μια αναγκαστική επιλογή που θα τα εξουδετερώσει ακαριαία: την "απομόνωση" τους σε μικρόκοσμοις γεμάτους ιδεολογικά φαντάσματα. Εν ολίγοις απέναντι στον βομβαρδισμό κρίνουμε πως δεν έχει ιδιαίτερη αξία να κρατάει κανείς ανοικτή την ομπρέλα της τιμίας άνοιξης: θα πρέπει μάλλον να κατασκευάσουμε εύστοχα ραντάρ με τα οποία να αναγνωρίζουμε εγκαίρως τι είναι τι. Ακριβώς επειδή ένα μεγάλο μέρος της δύναμης του συστήματος βρίσκεται στην ευρεία κοινωνική κατασκόπευση που διεξάγει είναι (κρίνουμε) σημαντικό να μπορούσαν τα υποκείμενα του ανταγωνισμού να αναπτύξουν μια εύστοχη κριτική αντικατασκοπεία.

Το ζήτημα της (αυτολογικής) μνήμης είναι βέβαια διαφορετικό. Μπορεί κάποιος να πει πως εφόσον ο πραγματικός ανταγωνισμός είναι σε κάθε του ξέπασμα καινοτόμος δεν χρειάζεται την μνήμη.

Από την άλλη η επίγνωση της προσωρινότητας των σφετεριστών (για να θυμηθούμε μια λίγο παλιά αλλά σωστή κουβέντα) δεν μπορεί να κατακτηθεί παρά και στον ορίζοντα του ανταγωνιστικού παρελθόντος - εκεί δηλαδή που δόθηκαν και χάθηκαν οι όποιες μάχες.

Φαίνεται λοιπόν πως η μνήμη είναι αναγκαία - και δεν είναι, ταυτόχρονα. Δεν είναι αναγκαία στα πρωταρχικά βιώματα της εκμετάλλευσης, της αντιπαλότητας είναι όμως αναγκαία όταν κάποιος βρίσκεται στο σημείο να υπολογίσει τις "διαστάσεις" του συστήματος, ανατρέχοντας στη γενεαλογία του.

Πολλά μπορούν να ειπωθούν, πολλά χρειάζεται να γίνουν. Τακτικές και στρατηγικές αναγκαίες βρίσκονται μπροστά μας. Ποιοι και ποιές θα αναλάβουν τις ευθύνες που τους αναλογούν; Θα δείξει....

Με την ευκαιρία ας κάνουμε μια σύντομη αναφορά, προς τιμήν του εγχειρήματος στο οποίο έχει σηριχτεί αυτή εδώ η σελίδα.

Η λέσχη κατασκόπων του 21ου αιώνα έχει κλείσει κιόλας ένα χρόνο δουλειάς - παρόλα αυτά βρίσκεται ακόμα στην πολύ αρχή της. Πρόκειται για συλλογικό εγχείρημα δημιουργίας μιας βήσας δεδομένων για κινηματική, ανταγωνιστική χρήση.

Μιας και βρίσκεται υπό την ευθύνη μερικών δεκάδων συντρόφων και συντροφισσών, οι όροι της χρησιμοποίησης αυτών των δεδομένων (όσων έχουν ήδη συγκεντρωθεί και όσων θα συγκεντρωθούν στο μέλλον από την ομάδα εργασίας της λέσχας) θα γίνουν γνωστοί στο μέλλον. Ένα δυο πράγματα μπορούμε να πούμε εμείς για το περιεχόμενο αυτής της βήσας δεδομένων - και μια δυο σκέψεις σχετικά να εκθέσουμε.

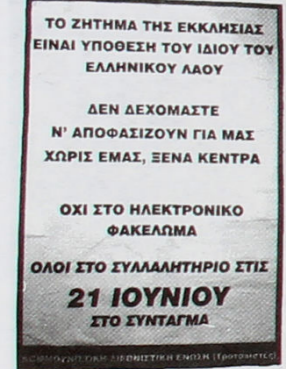
Δύο "τμήματα" απαρτίζουν προς το παρόν τη λέσχη. Το ένα αφορά την τεκμηρίωση και το άλλο την μνήμη.

Το γραφείο τεκμηρίωσης συγκεντρώνει υλικό από ένα μεγάλο αριθμό καθηστωτικών μέσων (εφημερίδων, περιοδικών) τόσο ελληνικών όσο και ξενόγλωσσων. Το υλικό ταξινομείται ηλεκτρονικά ώστε να είναι εύκολα προσβάσιμο ανάλογα με το προς έρευνα και τεκμηρίωση θέμα.

Το γραφείο μνήμης έχει ξεκινήσει την ίδια δουλειά σε σχέση με τα έντυπα ίχνη του κινηματος τα τελευταία χρόνια, με την πιο ευρεία έννοια της λέξης "κίνημα" και με την αυτονομία αναγνώριση όλων των ιδεολογικών του συνιστωσών.

αποδιάρθρωση

Το ίδιο εύκολα μπορεί κανείς να ξεκαρδίσει με την πιο κάτω αφίσσα

Αν δεν μπορείτε λόγω σμίκρυνσης να διαβάσετε την υπογραφή, να σας την υποδείξουμε: "κομμουνιστική διεθνιστική ένωση (τροτσκιστές)".

Αν οι συγγένειες και η έλξη ανάμεσα στους σταλινοκούς και τους φασίστες είναι υπόθεση της δεκαετίας του '90, τα αντίστοιχα αισθήματα τμημάτων της ελληνικής άκρας αριστεράς προς την άκρα δεξιά και το ανάποδο είναι λίγο παλιότερα. Φυσιολογικό θα πείτε, δεδομένης της "πρωτοποριακότητας" των διάφορων ουρών της αριστεράς. Πάντως το ότι η αθλιότητα έχει ιστορία και παρελθόν δείχνει πως θα έχει και μέλλον. Είναι βαθιά σκατωμένοι αρκετοί.

Να μην θυμηθούμε την αλόχερη "αναγνώριση" (δηλαδή εκτίμηση και συμπάθεια) της περιβόητης 17N από τον Καμιάλη του "στόχου" - γιατί θα μπορούσε να υποθέσει κανείς πως απλά αλληλοαναγνωρίζονται δύο φράξες των ίδιων μηχανισμών. Να μέינוμε καλύτερα στο "κίνημα".

Ιούνιος του 1988 λοιπόν, και επικρέπεται το ελληνικό κράτος ο τότε πρωθυπουργός του τουρκικού Τουρκούτ Οζάλ. Είναι η εποχή που ο Παπανδρέου έχει κάνει "στροφή" στον αντιτουρκικό πατριωτισμό του, αναμένοντας τις συνέπειες και τις αλληλαίες συσχετισμών που προκαλούνται ήδη παγκόσμια από τις "μεταρρυθμίσεις" στην εσοδό του Γκορμπατζόφ.

ΕΞΩ Ο ΟΖΑΛ έγραφαν εκείνον τον Ιούνιο του '88 οι ακροαριστάρτοι στους τοίχους του κέντρου. ΕΞΩ ΟΙ ΟΖΑΛ διόθωναν κάποιοι φασίστες, προσθέτοντας ένα μονάχα "!" μετά το "ο" - εννοώντας τον τουρκόκο γενικά. Δεν είχαν βρεθεί κιόλας επικινδύνα κοντά δύο ιστορικά αντίπαλες απόψεις όταν η μεταξύ τους διαφορά στον τοίχο ήταν όλο κι όλο ένα γιώτα.

Αλλά δεν ήταν μόνο εκεί η "σύμπτωση". ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΟ ΝΑΤΟ - ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ έγραφαν στον ένα τοίχο κάποιοι μ...λ... ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΟ ΝΑΤΟ - ΕΘΝΟΚΡΑΤΙΑ έγραφαν πιο κάτω οι φασίστες του ενεκ. "Εθνική ανεξαρτησία" ή "εθνοκρατία"; Ιδού η απορία - για έναν κοινωνικό σχηματισμό που άρχιζε να τριζεί τα δόντια του. Ιδού και η απόσταση μεταξύ τιμημάτων της άκρας αριστεράς και της άκρας δεξιάς. Μιλάμε για το 1988. Τις αποστάσεις του 1998 τις ξέρετε.

Η νοσηρότητα των ημερών είναι για μερικούς το ιδανικό πλυντήριο. Όχι μόνο για τους δακτυλοδεικτούμενους κοιντικούς του είδους Χριστόδουλος. Αλλά και για τους δημοκράτες. Του είδους Σταθόπουλος.

Ο νυν υπουργός δικαιοσύνης δηλώνει ορκοσμένος φίλακος των μειονοτήτων και των δικαιωμάτων τους. Τι γενναίος, τι ήρωας! Και πόσο "καθαρός"! Ας γυρίσουμε λίγο παλιότερα, για πάρτη του.

Το 1985 ο Σταθόπουλος, γνήσιος πασοκάρας, ήταν πρύτανης του πανεπιστημίου Αθηνών. Στις 17 Νοεμβρίου της χρονιάς, ύστερα από μικροπεισόδια, ένας μπάσος εκτελούσε εν ψυχρώ τον 15χρονο Μιχάλη Καλέζα, στην πλ. Εξαρχείων. Όχι ένας τυχαίος μπάσος: ένας πρώην σωματοφύλακας του (τότε) υπουργού εσωτερικών Κουτσούμωργα. Θα έλεγε κανείς πως απέναντι στη νεολαίστικα εξέγερση της διετίας '84 - '85 ξεκινούσε από τη μεριά του κράτους όχι απλά "κοντρό παιχνίδι" αλλά παιχνίδι κορυφής.

Σαν κίνηση απάντησης - οργής για τη δολοφονία, το ίδιο βράδυ, μερικές δεκάδες μπτροπολίτικοι καταλάμβαναν το Χημείο. Ήταν η δεύτερη άγρια κατάληψη του κτιρίου εκείνη τη χρονιά - η πρώτη, πολύμηνη, είχε γίνει τον Μάρ.

Η υλική βάση της ύπαρξης και της λειτουργίας του γιατρού είναι η αρρώστια του ασθενούς. Αν η αρρώστια αναγνωριστεί σαν προϋπόθεση και αποτέλεσμα της διαδικασίας της καπιταλιστικής παραγωγής, η προοδευτική δραστηριότητα του γιατρού δεν μπορεί παρά να σκοπεύει στην κατάργηση της λειτουργίας του, που ευθυγραμμίζεται με τις ανάγκες του κεφάλαιου και είναι αντικειμενικά εχθρική απέναντι στους ασθενείς: δηλαδή δεν μπορεί παρά να τείνει στον μετασχηματισμό αυτής της κοινωνίας και όχι - στην αποκατάσταση της "υγείας" του ασθενούς και στην πρόσκαιρη εξαφάνιση της ανάγκης "θεραπείας" που υπάρχει σε κάθε ασθενή. Η προοδευτική στροφή της ιατρικής λειτουργίας δεν μπορεί στην πράξη να γίνει παρά μέσα στην αλληλέγγυα συνεργασία με τους ασθενείς. Η ουσιαστική στιγμή αυτής της πρακτικής είναι η κοινωνικοποίηση των ιατρικών λειτουργιών. Αυτό σημαίνει συγκεκριμένα την κοινωνικοποίηση των ειδικών γνώσεων και εμπειριών του γιατρού και όχι την επαναχρησιμοποίησή τους με βάση το μοντέλο της αυταρχικής δομής της εκπαίδευσης και της μόρφωσης. Η συνειδητή γνώση του συμπληρωματικού ρόλου που παίζουν ο γιατρός και ο ασθενής αντιπροσωπεύει τη βάση πάνω στην οποία εκπληρώνεται αυτή η διαδικασία κοινωνικοποίησης, που προσανατολίζεται προς την κοινή υπόθεση. Αυτή η διαδικασία συλλογικής μάθησης είναι αμοιβαία τόσο για τον γιατρό όσο και για τον ασθενή και δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο στη βάση της συνεργασίας και της ενσωμάτωσης του γιατρού μέσα στην κοινότητα των ασθενών.

Ο γιατρός ή θα θέσει τις τεχνικές του λειτουργίες στην υπηρεσία των ασθενών (ξεπεράσμα της ατομικής ιδιοκτησίας της ιατρικής τέχνης σαν παραγωγικού μέσου), ή θα υποταχθεί - λόγω των υλικών πλεονεκτημάτων και της προσωπικής του ταξικής θέσης - στην επιβολή των φυσικών νόμων της καπιταλιστικής παραγωγής και θα εργάζεται αντικειμενικά ενάντια στα ζωτικά συμφέροντα των ασθενών. Τόσο στην πρώτη περίπτωση, όσο και στη δεύτερη, στα πλαίσια του κυρίαρχου συστήματος, το λογαριασμό τον πληρώνουν πάντοτε οι άρρωστοι.

1970, Σοσιαλιστική Κοινότητα Ασθενών, Οι "ψυχοασθενείς" ενάντια στο κεφάλαιο.

πολεμική - πολεμική

90 (και τελευταίο) μέρος

ULF POSCHARDT: DJ CULTURE

Στα τέλη της δεκαετίας του '80, και με την αφορμή ή την ευκαιρία της κατάρρευσης του ανατολικού μπλοκ, μερικοί συντηρητικοί διανοούμενοι ξαναθυμήθηκαν την Χεγκελιανή ιδέα περί του τέλους της ιστορίας, προσαρμόζοντάς την φυσικά στις ανάγκες τους, δηλαδή σ' ότι ονόμαζαν ελεύθερη, αστική κοινωνία. Θα έλεγε κανείς πως στην βιασύνη τους να θριαμβολογήσουν για τη νίκη του καπιταλισμού πάνω στον "σοσιαλισμό" ήταν αναγκασμένοι να πετάξουν στα σκουπίδια ιδέες καθόλα αστικές: πρόσδος, εξέλιξη, κλπ. Με αυτά τα δεδομένα τί άλλο θα μπορούσε να είναι το τέλος της ιστορίας παρά μια ατέλειωτα βαρετή περίοδος στασιμότητας;

Αυτοί οι διανοούμενοι διαψεύστηκαν και η γρήγορη αισιοδοξία τους εξατμίστηκε κι αυτή. Οι κοινωνικοί αγώνες που συνεχίζονται ή εκείνοι που ξεσπούν σε διάφορα μέρη του κόσμου δεν είναι λεπτομέρειες σε ένα σε γενικές γραμμές ήσυχο και ειρηνικό τοπίο. Αυτά που σκεφτόνται ή μπορούν να σκεφτούν, αυτά που έχουν ανάγκη, που θέλουν, ή μπορεί να θελήσουν χιλιάδες ή εκατομμύρια άνθρωποι, παραμένουν εν πολλοίς απρόβλεπτα. Ακόμα και η θεωρητική παραχώρηση πως αν τελειώσει μια ιστορία αυτή είναι η πολιτική ιστορία, και πως στο πεδίο της κουλτούρας μπορούν να εκτυλίσσονται "ανεξάρτητες" κινήσεις (λίγο ή πολύ ελεγχόμενες από τη βιομηχανία πολιτισμού) είναι ιδιαίτερα προβληματική. Και κάτι παραπάνω από ιδιοτελής. Είναι μάλλον αδύνατο να αποδείξει κανείς πως οι σκέψεις, οι επιθυμίες και οι συμπεριφορές χωρίζονται σε "ανεξάρτητες ζώνες", και πως κατά συνέπεια το πεδίο των πολιτικών αγώνων κι εκείνο της κουλτούρας είναι διαχωρισμένα σαν δύο μακρινές ήπειροι. Μια προσεκτική ματιά ακόμα και στην πιο επίσημη "ιστορία της τέχνης" αναδεικνύει τα κάθε φορά υπαρκτά κοιτάσματα πολιτικής στο έδαφος της "επίσημης" ή της "ανεπίσημης" δημιουργίας.

Επιπλέον, αν η βιομηχανία καταφέρει να αξιοποιεί και να εμπορευματοποιεί (βγάζοντάς τα στο φως) μερικά από τα υπόγεια ρεύματα συλλογικών εκφράσεων, άλλο τόσο αληθινή είναι πως δεν μπορεί να τα δημιουργεί στην αυθεντικότητά τους.

Μέχρι την Αναγέννηση οι καλλιτέχνες ήταν υπάλληλοι, άνθρωποι που κέρδιζαν τα προς το ζην τους σαν εκφραστές των θρησκευτικών ή των βασιλικών αναγκών, κάπου ανάμεσα στη μαντεία και την προπαγάνδα, κάτι ανάμεσα σε κλόουν και δάσκαλο... μορφοποιούσαν τις γνώσεις, την ηθική και την ομορφιά των κυρίαρχων τάξεων, της εκκλησίας και των αρχόντων" λέει ο ιστορικός Arnold Hauser. Θα είναι με την Αναγέννηση - περίοδο όχι απλά διαχωρισμένα "καλλιτεχνικών" αλλά βαθύτατα πολιτικών αλλαγών - που ο καλλιτέχνης θα αρχίσει να αποκτάει πλήρη επίγνωση και πλήρη προσήλωση στην υποκειμενικότητά του, στην ατομικότητά του. Η εμφάνιση μιας τέτοιας φιγούρας δεν είναι εντελώς καινούργια, μιας και μπορεί να ανιχνευτεί σε σύντομα διαστήματα τόσο της αρχαιότητας όσο και του μεσαίωνα. Εκείνο που είναι καινούργιο είναι η συστηματική επιδίωξη της υποκειμενικότητας, και η εντατικοποίηση του υποκειμενισμού σαν ιδιαίτερου νοήματος και αξίας. Ο Michelangelo, ο Leonardo, ο Raphael θα είναι οι πρώτοι καλλιτέχνες του μοντέρνου κόσμου που θεωρούν πως εκφράζουν τους εαυτούς τους - αναγγέλλοντας, χωρίς να το συνειδητοποιούν, τον ερχομό όχι απλά μιας καλλιτεχνικής μανιέρας αλλά μιας καινούργιας κοινωνικής τάξης και της εξουσίας της. Παρότι εξαρτημένοι ακόμα για τις δουλειές τους από τις κρατικές ή τις εκκλησιαστικές παραγγελίες, εκφράζουν, καλλιεργούν και κερδίζουν τη δική τους αναγνώριση - η δόξα πλέον δεν είναι του πελάτη (ή, έστω, όχι μόνο δική του) αλλά του καλλιτέχνη. Η Αναγέννηση αντιπροσωπεύει λοιπόν στην τέχνη, και διαμέσου αυτής, την αρχή της πολιτιστικής ηγεμονίας των αστών.

Πολλούς αιώνες αργότερα ο Michel Foucault θα περιγράψει τον καλλιτένη / λόγιο, αυτήν την φιγούρα που έχει διατρέξει ολόκληρη της αστική κοινωνία μέχρι τις μέρες μας, σαν "την προνομιούχα στιγμή της ιδιωτικοποίησης της ιστορίας των ιδεών, της γνώσης και της φιλολογίας, ή της ιστορίας της φιλοσοφίας και της επιστήμης". Το κύρος του έργου, αυτό που το κάνει τέτοιο, είναι ο δημιουργός του - οι κοινοτυπίες δεν χρειάζονται υπογραφή. Ο δημιουργός και το έργο του: να το κοσμικό διπλό με το οποίο η αστική τάξη επιτέθηκε στο σύμπαν των ιδεών μιας θεολογικής τάξης, στην οποία ο μόνος δημιουργός ήταν ο

Η εφεύρεση της ψυχικής αρρώστιας

Μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα και πέρα, ο όρος αρρώστια σήμαινε κάποια σωματική διαταραχή που η τυπική της εκδήλωση ήταν μια αλλοίωση της δομής του σώματος: δηλαδή κάποια ορατή αναπηρία, σωματική πάθηση ή οργανική βλάβη, όπως παραμόρφωση των άκρων, έλκη του δέρματος ή θλάση των οστών και τράυματα. Αφού λοιπόν, στην αρχική της αυτή έννοια, η αρρώστια ταυτιζόταν με αλλοίωση της σωματικής δομής: οι γιατροί ξεχώριζαν τα νοσήματα από τα μη νοσήματα, έχοντας σαν κριτήριο τους τη δυνατότητα να εντοπίσουν κάποια ανώμαλη αλλαγή στη δομή του σώματος ενός προσώπου ή όχι. Αυτός είναι ο λόγος που η ανατομία έγινε η βάση της ιατρικής επιστήμης, από τον καιρό που δόθηκε άδεια για την ανατομή του ανθρώπινου σώματος: με τον τρόπο αυτό μπόρεσαν οι γιατροί να εντοπίσουν πολυάριθμες αλλοιώσεις στη δομή του σώματος, που δεν μπορούσαν να φανούν με άλλο τρόπο. Καθώς άρχισαν να εμφανίζονται πιο ειδικοποιημένες μέθοδοι για την εξέταση των ιστών και των υγρών του σώματος, η ικανότητα των παθολόγων να ανακαλύπτουν σωματικά νοσήματα, που ήταν άγνωστα μέχρι τότε, πήρε μια ανάπτυξη εκρηκτική. Οι ανατομικές και παθολογικές μέθοδοι και τα κριτήριά τους εξακολουθούν να παίζουν έναν όλο και μεγαλύτερο ρόλο στην ικανότητα των γιατρών να εξακριβώνουν τις αλλαγές στη φυσικοχημική ακεραιότητα του σώματος και να διακρίνουν εκείνα τα πρόσωπα που παρουσιάζουν αναγνωρίσιμα σημεία αρρώστιας από εκείνα που δεν παρουσιάζουν.

Έχει μεγάλη σημασία να καταλάβουμε καθαρά και ξάστερα, ότι η σύγχρονη ψυχιατρική - και η εντόπιση καινούργιων ψυχιατρικών νοσημάτων - δεν άρχισε χρησιμοποιώντας τις καθιερωμένες μεθόδους της παθολογίας για να εντοπίσει αυτού του είδους τα νοσήματα, αλλά δημιούργησε ένα καινούριο κριτήριο για τη φύση της αρρώστιας: στο καθιερωμένο κριτήριο της εξακριβώσιμης αλλοίωσης στην οργανική δομή προστέθηκε τώρα το καινούριο κριτήριο της αλλοίωσης στην οργανική λειτουργία και όπως η πρώτη εντοπιζόταν με την παρατήρηση του σώματος του αρρώστου, η δεύτερη εντοπιζόταν με την παρατήρηση της συμπεριφοράς του. Να πως και γιατί έγινε η υστερική μετατροπή το πρότυπο της νέας τάξης των νοσημάτων - που σφετερίστηκαν τον όρο "ψυχικές αρρώστιας", για να ξεχωρίζουν από τις "οργανικές", και σφετερίστηκαν επίσης τον όρο "λειτουργικές αρρώστιας" σε αντιδιαστολή προς τις "δομικές". Έτσι λοιπόν, ενώ στη σύγχρονη ιατρική ανακαλύφθηκαν καινούργιες αρρώστιας, στη σύγχρονη ψυχιατρική εφευρέθηκαν καινούργιες αρρώστιας. Η παράλυση αποδείχθηκε πως είναι αρρώστια: η υστερία διακηρύχθηκε πως είναι αρρώστια.

Είναι πολύ δύσκολο να τονιστεί όσο πρέπει η σημασία που έχει η αλλαγή στα κριτήρια για τη φύση του όρου αρρώστια. Κάτω από τον ισχυρό της αντίκτυπο, πρόσωπα που παραπονιόνταν για πόνους και παράλυσεις, αλλά είχαν προφανώς οργανική ακεραιότητα στα σώματά τους - ήταν δηλαδή υγιή με τα παλιά κριτήρια - διακηρύσσονταν τώρα ότι υποφέρουν από "λειτουργικές αρρώστιας". Έτσι εφευρέθηκε η υστερία. Και έτσι εφευρέθηκαν και όλες οι άλλες ψυχικές αρρώστιας - κάθε μια απόχτησε την ταυτότητάς από τα διάφορα παράπονα ή τις λειτουργικές αλλαγές στη συμπεριφορά των ανθρώπων, που έπασχαν από αυτές. Και έτσι δημιουργήθηκε ένας αναγκαστικός παραλληλισμός ανάμεσα στη σωματική και στην ψυχική αρρώστια: όπως π.χ. την παράλυση τη θεωρούσαν σαν δομική αρρώστια του εγκεφάλου, έτσι και την υστερία και τις άλλες ψυχικές αρρώστιας τις θεωρούσαν λειτουργικές αρρώστιας του ίδιου οργάνου. Οι δήθεν λειτουργικές αρρώστιας μπήκαν λοιπόν στην ίδια κατηγορία με τις δομικές αρρώστιας και ξεχωρίστηκαν από τις απομιμήσεις και τις πλαστογραφίες της αρρώστιας με κριτήριο τη θεληματική παραποίηση. Σύμφωνα με τα παραπάνω, την υστερία, τη νευρασθένεια, την κατάθλιψη, την παράνοια κτλ τις θεωρούσαν αρρώστιας που **συνέβαιναν** στους ανθρώπους. Τα ψυχικά άρρωστα άτομα δεν "επιθυμούσαν" την παθολογική τους συμπεριφορά και γι' αυτό τα θεωρούσαν **μη υπεύθυνα**. Έτσι οι ψυχικές αρρώστιας αντιπαράβλλονταν προς την προσποίηση αρρώστιας, που ήταν η θεληματική απομίμηση της ασθένειας. Τελικά οι ψυχίατροι άρχισαν να ισχυρίζονται ότι ακόμη και η προσποίηση ασθένειας είναι μια μορφή ψυχικής αρρώστιας. Αυτό μας φέρνει αντιμέτωπους με το λογικό παράδοξο για την ύπαρξη μιας αρρώστιας που, και όταν ακόμη είναι επίτηδες παραποιημένη και πλαστή, εξακολουθεί να είναι αρρώστια.

Αλλά είναι φανερό ότι αυτές είναι οι αναπόφευκτες συνέπειες όταν γίνεται σύγχυση ανάμεσα στην ανακάλυψη νοσημάτων και στην εφεύρεσή τους: το τόλμημα να προσπαθεί κανείς να ανακαλύψει σωματικές αρρώστιας, καθώς περιορίζεται από καθιερωμένα κριτήρια και την απαίτηση για εμπειρικές ενδείξεις, **δεν μπορεί** να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι κάθε φαινόμενο που παρατηρεί ο ερευνητής είναι αρρώστια. Αλλά το τόλμημα της εφεύρεσης της ψυχικής αρρώστιας, καθώς δεν περιορίζεται από καθιερωμένα κριτήρια ή την απαίτηση για εμπειρικές ενδείξεις, **αναγκαστικά** θα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οποιοδήποτε φαινόμενο μελετήσει ο παρατηρητής θα μπορούσε να οριστεί σαν αρρώστια.

Thomas S. Szasz, 1961, Ο μύθος της ψυχικής αρρώστιας

ποληρχ σρικε - πομρι σρικε

ποληρχ σρικε - πομρι σρικε

θεός, και όπου κατά συνέπεια κάθε ανθρώπινη πράξη ήταν απλά έκφραση της θείας χάρις ή του θεικού σχεδίου για τον κόσμο. Το υποκείμενο και το αντικείμενο στην τέχνη, στην επιστήμη, στη φιλοσοφία, στην οικονομία: να η (αστική) αποκαθάρωση του ιερού.

Ο θάνατος του καλλιτέχνη και το ξεπέραςμα της (αστικής) τέχνης αναγγέλθηκε κάμποσες φορές στον 20ο αιώνα, πάντα σαν άρνηση αυτής της διάκρισης υποκειμένου - αντικειμένου, που έγινε εν τω μεταξύ κλασική. Με μια τεθλασμένη απρόοπτη πορεία, από τους εξπρεσιονιστές στους ντανταϊστές, από εκεί στους καταστασιακούς, φτάνοντας μέχρι τον Warhol, η άρνηση της ιδέας της "δημιουργικής ατομότητας" έχει υπάρξει κεντρική σε όλες αυτές τις περιπτώσεις. Εν τούτοις όλες αυτές οι ιστορικές θέσεις / πράξεις που έθεσαν την "αυθεντικότητα" της καλλιτεχνικής δημιουργίας σε αμφισβήτηση, βρέθηκαν διαδοχικά στην παράξενη θέση να μην μπορούν να ξεφύγουν από τις Καρτεσιανές βάσεις του αστικού κόσμου. Ενόσω επιχειρούσαν αρνήσεις στην τάξη των αναγνωρισμένων (καλλιτεχνικών αν και συχνά όχι μόνο) αντικειμένων, καταλάμβαναν δημιουργώντας τις καινούργιες θέσεις κριτικών / δημιουργικών υποκειμένων / ατόμων. "Υπάρχω, ακόμα κι αν έχω ξεγελαστεί" κι άστον (τον θεό) να με ξεγελάει όπως νομίζει, ποτέ δεν θα μπορέσει να φτάσει στο σημείο να είμαι τίποτα, από τη στιγμή που έχω την πεποίθηση πως είμαι κάτι. Έτσι θα πρέπει να το ξεκαθαρίσω... ότι η πρόταση "εγώ είμαι", "εγώ υπάρχω" είναι αναγκαστικά αληθινή κάθε φορά που την εκφράζω, κάθε φορά που την σκέφτομαι" έλεγε ο Descartes στους Στοχασμούς του.

Το αντικείμενο σα νοητική σύλληψη λοιπόν, παρά τις ριζοσπαστικές αναγγελίες για το θάνατο της τέχνης, δεν έχει πεθάνει. Διαχωρισμένο, αλλοτριωμένο, αλλά πάντα ζωντανό είναι και το υποκείμενο: δημιουργικό ή καταναλωτικό, κυριαρχικό ή υποταγμένο. Στην εντελώς απέναντι μεριά από τις επαναστατικές προθέσεις ο καπιταλιστικός κόσμος γέμισε τα ψυχολογικά εφόδια του αστικού υποκειμένου με στρατηγούς και αφεντικά, στο πεδίο του "εγώ" και του "πράγματος" - όπως υποστηρίζουν οι Deleuze και

Guattari στον Αντι-Οιδίποδα. Παράγοντας, με αυτόν τον τρόπο, ηθελημένα παράνοια και αθέλτητα σχιζοφρένεια. Η παράνοια (κατά τους Deleuze και Guattari) είναι η πλήρης αποικιοποίηση του "εγώ" από το αντικείμενο / εμπόρευμα, η απόλυτη ένταξη του υποκειμένου στην καπιταλιστική ροή παραγωγής και κατανάλωσης. Η σχιζοφρένεια είναι το φρενάρισμα της υποκειμενικής επιθυμητικής παραγωγής στα όρια της κοινωνικής παραγωγής. "Μην είστε ούτε ένα ούτε πολλά - γίνετε πολλαπλότητες. Γίνετε ροζ πάνθηρες, και αγαπήστε ο ένας τον άλλο σαν σφήκες και ορχιδέες, σαν γάτες και πίθηκοι" γράφουν στο Rhizome αυτοί οι αιρετικοί κριτικοί της ψυχολογίας, θυμίζοντας το "παράληρημα" του Flaubert: "επιθυμώ να πετάξω, να κολυμπήσω, να αλιχτήσω, να μουγκανίσω, να ουρλιάξω. Θα 'θελα να 'χω φτερά, καύκαλο, φλούδα, να βγάλω καπνό, να αποκτήσω προβοσκίδα, να κουλουριάσω το κορμί μου σε φίδι, να μοιραστώ παντού, να 'μαι μέσα σ' όλα... να πάρω όλες τις μορφές, να μπω σε κάθε άτομο, να κατέβω ως το βυθό της ύλης, να γίνω ύλη".

Ίσως λοιπόν, αντίθετα από ένα επιθυμητό και επιθυμητικό επαναστατικό ξεπέραςμα του αστικού δυϊσμού υποκείμενο - αντικείμενο, ο "θάνατος της τέχνης" να συμβαίνει σ' αυτήν την επιστροφή "ζωηφάνειας" που το σύστημα προσπαθεί να δώσει στην πλήρη εμπορευματοποίηση των σχέσεων "υποκειμένων" με "αντικείμενα", όταν τα προμηθεύει με επιφάνσεις δημιουργικότητας και απόλαυσης. Αν είναι έτσι η τέχνη είναι εντελώς νεκρή επίσημα - και ίσως τότε να πρέπει να πούμε πως οι υπόγειες αρνήσεις, πρωτοβουλίες και επιθυμίες την ανασταίνουν για λογαριασμό τους.

Σ' ένα τέτοιο πλαίσιο το ερώτημα αν οι djs "είναι" ή "δεν είναι" καλλιτέχνες αποκτάει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Γιατί είναι δεδομένο πως το παιχνίδι με τα βινύλια δεν προέκυψε από κάποιου είδους "κριτική στην τέχνη". Και απ' την άλλη μεριά το να ανασυνδυάζει κανείς τα "πρωτότυπα έργα" άλλων θα μπορούσε να θεωρηθεί εξ' αρχής κλοπή, ή στην καλύτερη περίπτωση μια μεσολαβημένη, δεύτερης κατηγορίας δημιουργικότητα.

Κι όμως υπάρχουν δύο τουλάχιστον παρατηρήσεις που πρέπει να γίνουν εξ' αρχής. Πρώτον πως συχνά

η δουλειά των djs θα μπορούσε να θεωρηθεί συγγενική με την τεχνική των σουρρεαλιστικών κολλάζ. Και δεύτερον πως ακουστική μέθεξη, μέσα από ήχους, λόγια και ρυθμούς, και μάλιστα η έκφραση της στον χορό, περιέχει πολλά στοιχεία σαφώς προ-αστικά, προ-καπιταλιστικά - θα τολμούσαμε να πούμε διονυσιακά.

Η αυτοέκφραση και η αυτοαναφορά έχουν υπάρξει θεμελιώδεις προσδιορισμοί σε ολόκληρη τη διαδρομή των djs. Με την εξαίρεση εκείνων που παίζουν κατά εντολήν παραγωγών ή εταιρειών (και οι οποίοι θα έπρεπε να θεωρούνται απλά διεκπεραιωτές ή διαφημιστές) το υλικό των djs ήταν και είναι πάντα οι μουσικές που αγαπούν. Από την άλλη μεριά οι περισσότεροι δεν παίζουν κάποιο μουσικό όργανο - κατά συνέπεια "οι μουσικές που αγαπούν" τους είναι προσιτές τυπωμένες, σαν κεφάλαια, υποκεφάλαια ή υποσημειώσεις της καταγραμμένης μουσικής ιστορίας. Αλλά επίσης, στο βαθμό που ένα μέρος αυτής της ιστορίας είναι βιομηχανικά καταγραφμένο, σαν κεφάλαια, υποκεφάλαια και υποσημειώσεις της μουσικής βιομηχανίας.

Οι πρώτοι underground djs είχαν τις συλλογές τους από παλιά soul, funk ή R&B κομμάτια - κι ένα σκοπό: να ευχαριστήσουν το ακροατήριό τους. Οι σχετικά πιο τελευταίοι, από το '87 και μετά, έχοντας πρόμοιο υλικό (συν μια λειτουργική για τις διαθέσεις τους τεχνολογία) και ανάλογους στόχους, άνοιξαν το δρόμο για κάθε είδους μουσική διασταύρωση και γονιμοποίηση. Είναι πάμπολλα τα μουσικά "υβρίδια" (αν φυσικά μπορεί να ειπωθεί κάτι τέτοιο στη μουσική) που έχουν προκύψει από τους πειραματισμούς των djs. Ακόμα και η σοβαρή, "κλασική" jazz υπέκυψε γοητευμένη σ' αυτούς τους πειρασμούς, ειδικά από τότε που ο rapper και παραγωγός Guru of Gang Starr συνεργάστηκε με διάφορους βετεράνους μουσικούς της jazz, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν μόνιμες επιρροές τόσο σ' αυτήν όσο και στη σκηνή του hip hop. Και μπορεί να πει κανείς πως πολλά ακόμα θα γίνουν. Ο Shaheed, της hip hop μπάντας A Tribe Called Quest λέει: "Θέλω να συνεχίσω να μαθαίνω τη μουσική γιατί είναι πολλά αυτά που δεν ξέρω - δεν ξέρω καν πόσα είναι. Ξέρουμε ελάχιστα από την

μουσική του κόσμου. Είναι ωραίο να σκέφτεσαι πως μέσα από όλα αυτά μπορείς να πας τη μουσική σου σε άλλα επίπεδα".

Αυτή η ελευθερία πειραματισμού, και στην ουσία η δημιουργική κατακρήμνιση των συνόρων ανάμεσα σε μουσικά "είδη" τί θέση θα έπαιρνε στο πρόγραμμα για τον θάνατο της τέχνης; Πολύ περισσότερο όταν η κατασκευή "ειδών" έχει καταγγεληθεί από τη μεριά ριζοσπαστικών ομάδων αντι-τέχνης σαν η κυριότερη μέθοδος οργάνωσης του εμπορίου; Είναι παράξενο, αλλά ακολουθώντας εντελώς διαφορετικούς δρόμους μερικές πρακτικές αναδεικνύονται εκεί (και έτσι) που δεν θα το περίμενε κανείς απ' όσους τις είχαν αναγγείλει.

Ύστερα είναι ο χορός. Η στόχευση των djs είναι, τελικά, η πίστα. Ο Foucault έχει υποστηρίξει πως η ιστορία των εξουσιών θα μπορούσε να γραφτεί σαν μια ιστορία των χειρισμών των σωμάτων. Πράγματι από την πιο αρχαϊκή μορφή δουλείας ως την πλέον λεπτεπίλεπτη βιοτεχνολογική καινοτομία, και πάντα μέσω της σεξουαλικότητας και της εργασίας, το ανθρώπινο σώμα εγγράφει σχέσεις εξουσίας. Ο χορός σε "πρωτόγονες κοινότητες" έχει περιγραφεί σαν τελετή συλλογικής αυτοπραγμάτωσης - και στις μητροπολιτικές συνθήκες της δύσης έχει αναγνωριστεί, στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα, σαν διαδικασία αυτογνωσίας και απελευθέρωσης. Στις νεο-λαϊστικές υποκολλητούρες από τη δεκαετία του '50 και μετά, όπως επίσης στην μακριά παράδοση των αφρικάνικων ή των ασιατικών γκέττο, το σώμα και οι κινήσεις του, η αυτοπεποίθησή του, έχει υπάρξει πεδίο υπερηφάνειας, ανταρσιών, όπως επίσης και χειραγώγησης.

Καθώς οι δυτικές τουλάχιστον κοινωνίες παίρνουν από μια φάση βιομηχανικής, χειρωνακτικής καταπόνησης των σωμάτων (και ό,τι αυτό σήμαινε) σε μια φάση γραφειοκρατικής, τηλεματικής αναδιοργάνωσής τους (και ό,τι αυτό θα σήμαινε), θάταν λάθος να μην αναρωτηθεί κανείς για τις βαθύτερα πολιτικές διαστάσεις, είτε προς την μεριά της αυτο-πεποίθησής είτε προς τη μεριά της χειραγώγησης, που κατατίθενται, και όχι μόνο σαν στυλ, στις πίστες. Ασφαλώς ο dj δεν είναι πολιτικός ακριτότατος εκεί. Εν τούτοις ανήκει ενεργά στην διαδικασία - από την θέ-

Η "μανία" καταδίωξης είναι μια πολύ διαδεδομένη αρρώστια: είναι η αρρώστια της κοινωνίας με την πιο πλατιά έννοια. Η λέξη "μανία" δεν είναι παρά μια ετικέτα που το νόμά της δείχνει ήδη σε ποιο βαθμό δεν την έχουν κατανοήσει εκείνοι που την κατασκεύασαν. Όταν κάποιος ανακαλύπτει, σε όλες ή σχεδόν σε όλες, τις εντυπώσεις που δέχεται από το περιβάλλον του, μια απειλή ενάντια στη δική του ύπαρξη, ενάντια στη "ζωή" του, όταν η φαντασία παράγει φαινόμενα για τα οποία δεν βρίσκεται κανείς άμεσος προφανής λόγος στο υλικό περιβάλλον, οι υπηρεσιακοί ιατρικοί εμπειρογνώμονες τον χαρακτηρίζουν σαν παρανοϊκό ή προσβεβλημένο από μανία καταδίωξης. Η αγοραφοβία (άγχος μπροστά σε ανοιχτούς τόπους και δημόσιους χώρους), η φοβία των γεφυρών, η κλειστοφοβία (άγχος σε κλειστούς χώρους), η υποχονδρία (άρνηση του ίδιου μας του οργανισμού), η ερυθροφοβία (φόβος μήπως κοκκινίσουμε), αποτελούν μόνο μερικές μορφές της μανίας καταδίωξης. Ο ασθενής, ετικεταρισμένος, προγραμμένος, διαχωρισμένος, δυσφημισμένος, δεν αποτελεί τίποτε άλλο παρά την αντίστροφη όψη ή τη συνέχεια αυτού που η λαϊκή γλώσσα ονομάζει: λογική δυσπιστία. Αποτελεί το προϊόν των πραγματοποιημένων είναι του ατόμου μέσα στην καταπιεστική κοινωνία, την έκφραση της πολωτικής σχέσης ανάμεσα στη ζωή και στο κεφάλαιο, ανάμεσα στην οργανική, ζωντανή ύλη και στην ανόργανη νεκρή ύλη.

Ο απομονωμένος άνθρωπος φοβάται, νιώθει να απειλείται από άγνωστες "δυνάμεις", γιατί η κοινωνική πραγματικότητα είναι γι' αυτόν αδιαφανής, γιατί του είναι ξένη, γιατί *αλλοτριώνεται* απ' αυτήν, όπως κι αυτή απ' αυτόν: βασική προϋπόθεση της καπιταλιστικής κοινωνίας είναι ακριβώς η απομόνωση και η έλλειψη συνείδησης. Η *αντιδραστική στιγμή* της αρρώστιας της μανίας καταδίωξης είναι η αναστολή, η παράλυση που επιφέρει στον καταδιωκόμενο, αντικειμενικά ανίσχυρο, απομονωμένο και αλλοτριωμένο ασθενή. Η *προοδευτική στιγμή* της αρρώστιας είναι η διαμαρτυρία ενάντια στις κυρίαρχες παραγωγικές σχέσεις που ο άρρωστος τις νιώθει -κι αυτό είναι απόλυτα αληθινό - σαν εχθρικές ή απειλητικές για τη ζωή του. Ο σκοπός και η λειτουργία της ζύμωσης πρέπει να αποβλέπουν στο να καταστήσουν διαφανή για τον άρρωστο την κοινωνική πραγματικότητα και να μετατρέψουν την παραλυμένη διαμαρτυρία του σε συλλογικές πράξεις αντίστασης ενάντια στις καταστροφικές κοινωνικές σχέσεις που δημιουργούν την αρρώστια.

1970, Σοσιαλιστική Κοινότητα Ασθενών, Οι "ψυχοασθενείς" ενάντια στο κεφάλαιο.

ποληρχ σρικε - πορη σρικε

ση του "παραγωγού".

Άλλο θέμα: η σχέση των djs με τις μειονότητες. Δεν μπορούμε να μιλήσουμε γενικά, κι έχουμε περιγράψει την συγκεκριμένη ιστορική διαδρομή αυτής της σχέσης, στην αμερικάνικη κοινωνία. Πρέπει να ξανατονίσουμε πάντως (κι αυτό μπορεί ίσως να βρεθεί και σε άλλες περιπτώσεις) πως παρότι οι μειονότητες αναπτύσσουν ισχυρή σχέση με την μουσική (όπως και με τη γλώσσα), μιας και αυτές οι δύο παραλλαγές του προφορικού / ακουστικού μπορούν εύκολα να είναι κοινό κτήμα κάθε κοινότητας, και άρα στοιχείο συλλογικής ταυτότητας, παρόλα αυτά λοιπόν είναι ταυτόχρονα δεκτικές σε επιρροές απ' έξω και πάντως όχι το ίδιο συντηρητικές όσο ενδεχομένως σε άλλες εκφάνσεις των σχέσεών τους. Σ' αυτή τη βάση, και μιλώντας ειδικά για τα αμερικάνικα γκέττο, οι djs έχουν γίνει ένας είδος μουσικών προξένων ή "μεταφραστών". Ένας αρμός συλλογικής επικοινωνίας και εμπλουτισμού - και κάποτε ένας οικονομικά πετυχημένος αρμός.

Συνέπεια αυτής της σχέσης, ανάμεσα στους djs και το κοινωνικό τους περιβάλλον, είναι και το θέμα της "υπογραφής του έργου". Όσο καιρό το hip hop για παράδειγμα ήταν πρακτικά η ατμόσφαιρα των γκέττο το "όνομα του καλλιτέχνη" συγγένευε περισσότερο με την αισθητική και τη λογική της συμμορίας, παρά με το κύρος του μεμονωμένου καλλιτέχνη. Στην όχθη της techno τα πράγματα ήταν ακόμα περισσότερο "απρόσωπα" - με την έννοια της ατομικής ιδιοποίησης.

Η εμπορευματοποίηση αποκατέστησε την "παραδοσιακή" σχέση ανάμεσα σε "δημιουργό" και "έργο", εφόσον έβαλε στη μέση το χρήμα και τη φήμη. Πρέπει όμως να σημειώσουμε πως αυτή η επίκτητη (και επιθυμητή εξάλλου) διάσταση της προσωπικής επιτυχίας δεν έχει το βάθος που θα φανταζόταν κανείς, ακόμα και των πιο επιτυχημένων - πράγμα που συχνά προκαλεί πονοκεφάλους όχι μόνο στις εταιρείες αλλά και στις ηθικές πλειοψηφίες, που θα προτιμούσαν ένα συμπέρασμα του είδους "η επιτυχία σε γλυτώνει από τις κακές συνήθειες". Ένα μέλος των Wu-Tang Clan δήλωσε το 1994, όταν η μπάντα είχε θεω-

ρηθεί σαν η πιο πετυχημένη της χρονιάς, πως "το πιο σημαντικό πράγμα είναι η οικογένεια που έχεις γύρω σου". Με τη λέξη "οικογένεια" δεν εννοούσε βέβαια αυτήν στην οποία γεννήθηκε, γιατί αυτή η μορφή είναι διαλυμένη στα γκέττο - εννοούσε την ομάδα / συμμορία εντός της οποίας το "προσωπικό" συγκροτείται και σαν μέρος του συλλογικού.

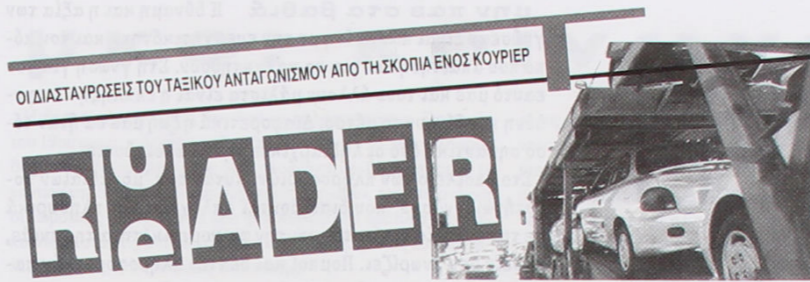
Δεν είναι λοιπόν παράξενο που υπ' αυτές τις συνθήκες είναι εύκολο να αναγνωρίζει ο ένας τις επιρροές του από άλλους. Πράγμα που βρίσκεται στον αντίποδα της κοινωνικής (αν και όχι της οικονομικής) σημασίας της "υπογραφής στο έργο": στον αντίποδα της *ιδιωτικοποίησης* που μνημονεύσαμε νωρίτερα, στα λόγια του Foucault.

Γυναίκες MCs περιγελούν τον σεξισμό των αντρών (Salt 'n' Pea: "Shoop"): άντρες MCs καλούν τις φιγούρες των μαύρων γυναικών να ξεφύγουν από την διατηρητική τρομοκρατία των λευκών γυναικών περιοδικών (Sir Mix-A-Lot: "Baby Got Back") και μια από τις πρώτες hip hop μπάντες φτιάχνει μια βίντεο εκδοχή σοσιαλιστικού ρεαλισμού (Grandmaster Flash and the Furious Five: "The Message"). Ενδιάμεσα κάποιος μπορεί να ακούσει τον Heavy D. να ευχαριστεί τον Chuck D. για την επιμορφωτική δουλειά των Public Enemy. Όλα αυτά είναι στιγμές μιας βασικής και αμοιβαίας εμπιστοσύνης, από όπου πολλά μπορούν να ξεπηδήσουν. Στιγμές του L.A. το 1992 - ή κάτι εντελώς διαφορετικό.

Μιας και οι νεκροθάφτες της ιστορίας χρησιμοποιήσαν τον Hegel, ας θυμηθούμε μια σκέψη του, επηρεασμένη από την μεγάλη επανάσταση που σημάδεψε τα νιάτα του:

Η *ζωή των ανθρώπων ωριμάζει ένα συγκεκριμένο φρούτο: η δραστηριότητά της στοχεύει στην πλήρη εκδήλωση των αρχών που υπάρχουν στον πυρήνα του. Αλλά αυτό το φρούτο δεν πέφτει στα πόδια εκείνων που το καλλιέργησαν: αντίθετα, γι' αυτούς, είναι μια δηλητηριώδης μουσική. Μια μουσική που θα την δοκιμάσουν βέβαια, καθώς έχουν κιόλας μεγάλη όρεξη: αλλά αυτό είναι ο εκμηδενισμός τους.*

Και ταυτόχρονα ένα καινούργιο ξεκίνημα.

READER

Τα αφεντικά (κα αυτό είναι κάτι που καθένα από δαύτα μπορεί να το κάνει και μόνο του) σκέφτονται λοιπόν κάπως έτσι: Πώς είναι δυνατό να κάνω τους μισθωτούς μου πιο υπάκουους; Με το να τους δημιουργήσω ασφάλεια και φόβο σχετικά με το αύριο στη δουλειά. Πώς μπορεί να γίνει αυτό; Με το να υπάρχουν διαρκώς κάποιιοι άλλοι στη γύρα που να ψάχνουν για την ίδια δουλειά. Πώς θα δημιουργηθούν αυτοί οι "διαρκώς κάποιιοι άλλοι"; Πρώτα κάνοντας ένα μεγάλο μέρος της δουλειάς *ανειδίκευτη* - δηλαδή "να μπορεί να την κάνει ο καθένας" και 'αρχίει. Και ύστερα μειώνοντας την διάρκεια των εγγυήσεων που τους δίνω πως θα δουλεύουν. Για να φανεί καλύτερα το πως δουλεύει αυτός ο μηχανισμός θα πάρουμε ένα παράδειγμα από άλλο τομέα της κοινωνικής ζωής στον ώριμο καπιταλισμό, που είναι χαρακτηριστικό.

Κάποτε η συντηρημένη διάρκεια των συμβολαίων ενοικίασης σπιτιών ήταν 4, 5 μπορεί και περισσότερα χρόνια. Αυτή η διάρκεια δέσμευε τους ιδιοκτήτες ως προς τον ρυθμό των αυξήσεων που μπορούσαν να κάνουν, όσο διαρκούσε το συμβόλαιο. Η αρχική διαπραγματεύση ιδιοκτητή και ενοικιαστή ίσχυε για πολλά χρόνια άσχετα απο τις αλλαγές που θα μπορούσαν εν τω μεταξύ να συμβούν στην αγορά κατοικιών. Έτσι βέβαια ζοριζόταν ο ιδιοκτήτης. Ο ενοικιαστής έφευγε όποτε ήθελε χωρίς ουσιαστικές συνέπειες. (Σκεφτείτε εδώ την αναλογία εργοδότης - εργαζόμενος).

Για να πάρουν καλύτερα (και βαρύτερα!) το πάνω χέρι οι ιδιοκτήτες επέβαλλαν να μικρύνει με νόμο η υποχρεωτική διάρκεια των συμβολαίων. Στα δύο χρόνια. Έτσι συνέβη το εξής: εκεί που σε μια δεκαετία π.χ. ο μέσος ενοικιαστής θα έκανε μία, δύο, στη χειρότερη τρεις διαπραγματεύσεις, εκεί δηλαδή που θα έψαχνε μια, δύο, το πολύ τρεις φορές για σπίτι κάθε δέκα χρόνια, τώρα αναγκαζόταν να κάνει το ίδιο τουλάχιστον πέντε. Ακόμα και τελικά "ξανανοιάζε" το σπίτι που έμενε ήδη, θα έπρεπε να ξαναδιαπραγματευτεί.

Ησμίκρυνση της διάρκειας των συμβολαίων είχε λοιπόν τις εξής αλυσιδωτές συνέπειες: αύξηση του αριθμού των διαπραγματεύσεων και μεγαλύτερη εξατομίκευσή τους: δηλαδή: αύξηση των "ψαξίμάτων για σπίτι" και του σχετικού άγχους των ενοικιαστών - δηλαδή: *τεχνητή αύξηση της ζήτησης για σπίτια* χωρίς να αλλάξει ο πραγματικός αριθμός των ενδιαφερόμενων ενοικιαστών! Είναι το "παχνίδι με τις καρέκλες" που λέγαμε στο προηγούμενο φύλλο: με 9 καρέκλες και 10 άτομα δεν κάθονται οι εννά και ο ένας είναι όρθιος... αλλά σε κάθε "γύρο" είναι όλοι όρθιοι και σπρώχνονται για τις καρέκλες!

Αν γίνεται φανερό το πως η *προσωρινότητα* και η *ελαστικότητα* των ενοικιαστών δουλεύουν στην "αγορά εργασίας", Σε όφελος των αφεντικών και σε βάρος βασικά των ανειδίκευτων ή χαμηλής ειδίκευσης εργατών. Μικραίνοντας την "εγγυημένη διάρκεια εργασίας" οι εργοδότες ρίχνουν τους μισθωτούς στο "ψάξιμο". Έτσι φουσκώνει τεχνητά η "προσφορά εργασίας" και τα αφεντικά επιβάλλουν ευκολότερα τους όρους τους.

Όμως, κι αυτό είναι πολύ σημαντικό, δεν πετυχαίνουν όσα θα ήθελαν. Στην περίπτωση των σπιτιών είναι για παράδειγμα γνωστό πως ένας *προσωρινός ενοικιαστής* αδιαφορεί ευκολότερα για την κατάσταση του

σπιτιού και τις ζημιές όταν πλησιάζει να φύγει, και επίσης του είναι απλούστερο να κάνει σκόπημα μικροκαταστροφές ή να μην επισκευάσει άλλες. Έτσι τον πολλαπλασιασμό των διαπραγματεύσεων για ενοικίαση και την προσωρινότητα /ελαστικότητα των ενοικιαστών την ακολούθησε ο πολλαπλασιασμός των επισκευών των σπιτιών. Με έξοδα, φυσικά, των ιδιοκτητών τους!

Κάτι ανάλογο, και μάλιστα σε μεγαλύτερη έκταση, συμβαίνει και στην αγορά εργασίας. Οι χιλιάδες *προσωρικοί και ελαστικοί* προλετάριοι εκδικούνται με έναν έμμεσο αλλά ξεκάθαρο τρόπο τους εργοδότες, καθώς έχουν γίνει πα (αν μάλιστα έχουν αλλάξει κιόλας δυο τρεις δουλειές) αρκετά κυνικοί απέναντι στην "υπόσχεση μονιμότητας". Και άρα αρκετά αδιάφοροι απέναντι στην εργασία..... (Όμως αυτά θα τα πούμε από Σεπτέμβρη)

το αφεντικό λατρεύει την αλήθεια μου και προσπαθεί αδιάκοπα να τη γνωρίσει

ΑΙΤΗΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Ημερομηνία....

Επώνυμο.... Όνομα.... Όνομα πατρός.... Όνομα μητρός.... Θέση που ζητάτε.... Κατώτερος μισθός... Διεύθυνση κατοικίας.... Περιοχή.... ΤΚ.... Τηλ.... Ημερομηνία γέννησης.... Τόπος γέννησης.... Φύλο.... Αριθμός Δελτίου Ταυτότητας.... Τόπος εκδόσεως.... Ημερομηνία.... ΑΦΜ.... ΔΟΥ.... Οικογενειακή κατάσταση (Άγαμος, Έγγαμος, Εν χηρεία, Διαζευγμένος, Εν διαστάσει).... Αριθμός εξαρτημένων μελών.... Θρήσκευμα.... Υπήκοότητα.... Φύλο παιδιών και ημερομηνία γεννήσεως των.... Ποιός σας σύστησε σε μας.... Να πάρουμε πληροφορίες από τον τωρινό εργοδότη σας;.... Καπνίζετε;.... Έχετε συγγενείς στην εταιρεία;.... Σπουδές.... Παρακολουθείτε ή σκοπεύετε να παρακολουθήσετε κάποια σχολή και ποιά;.... Επαγγελματικές άδειες.... Ξένες γλώσσες.... Ποιά μηχανήματα ή συσκευές μπορείτε να μεταχειριστείτε... Αθλήματα και χόμπι... Πως είναι η υγεία σας;.... Συμπατικά ελαττώματα.... Ύψος... Βάρος... Αναφέρατε σοβαρό τραυματισμό, εγχείρηση ή ασθένεια.... Στρατιωτική θητεία.... (Από... Μέχρι... Όπλο... Βαθμός... Ειδικότητα...) Λόγος απαλλαγής από την στρατιωτική θητεία.... Έχετε καταδικαστεί; Αν ναι για ποιά λόγο;.... Προϋπηρεσία.... Συστάσεις....

Βεβαιώνω ότι οι αναφερόμενες δηλώσεις μου είναι αληθινές και ότι κάθε παραποίηση της πραγματικότητας ή σκόπιμη παράληψη (παραδείγματα χάρη σε ότι αφορά την υγεία ή την προϋπηρεσία) θα θεωρηθεί σε περίπτωση προσλήψεών μου σαν λόγος καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας μου.

Υπογραφή.....

άσπρος σίφουνας Η ενδεδειγμένη επιστημονική έρευνα το έκανε πάλι το θαύμα της. Μια ουσία με το αμύχανο όνομα "ενδοτοξίνη", που κυκλοφορεί με τη σκόνη και τα βακτηρίδια, προστατεύει από τις αλλεργίες και το άσθμα. Τόσο τόνος απορρυπαντικών, τόσα απλήρωτα (ή πληρωμένα) μεροκάματα, τόσες ηρωϊκές εκστρατίες καθαριότητας, τόσες εντολές, και ιδού το αποτέλεσμα: η καθαριότητα προκαλεί φαγούρα. Ποιά μισή αρχοντιά; θεαματικές αλλαγές στα κατ' οίκον ήδη εν αναμένονται πάντως. Δεν μπορεί μια τόσο κακόχη ουσία να μας γυρίσει πίσω στις σπηλιές. Το πολύ να περιμένουν οι καθαρομανείς το επόμενο θαύμα. Την ενδοτοξίνη σε σπρέι. Ή σε χάπια.

Εν τω μεταξύ όσοι έχουμε κακές συνήθειες ας μην την κόψουμε. Με τις λάσπες στην κουζίνα - κρύβουν θησαυρούς! Κι ας ακούσουμε τους ευπρεπείς σ' αυτό τουλάχιστον το τόσο καβριο θέμα: ποτέ πια της μύτης τα κακάδια στα κυριλέ γραφεία. Είναι τα καλύτερα αντιβιοτικά στη φτηνότερη συσκευασία. Δεν θα τα χαρίσουμε στους υγιεινιστές.

ΑΙΓΙΔΑ

Να μια καλή κουβέντα που ακούγεται συχνά, πάντα σε σχέση με τις ευγενικές προθέσεις οργανισμών, κυβερνήσεων, εταιρειών. Σημαίνει προστασία; Φρονητιά; Ενδιαφέρον; Να δούμε.

Λένε πως αγιά ήταν η ασπίδα του Δία. Μια ασπίδα που προκαλούσε τρόμο κι έκπληξη. Οι αρχαιολόγοι των λέξεων ακτιμούν πως το μπτρικό ρήμα ήταν το *αίσω*. Που σήμαινε κινούμαι γρήγορα κι ορμητικά, επιτιθέμαι "με βουτιές", αλλά και αστραποβολάω. Τα έκανε όλα αυτά η ασπίδα του Δία; Μπορεί.

Από την άλλη όμως *αιγίδα* φαίνεται στις γλυπτικές αναπαραστάσεις της Αθηνάς. Είναι ένα δέρμα που κρέμεται τυλιγμένο κατά ένα μέρος στο δεξί της χέρι, και είναι σκεπασμένο με λείπδες. Πράγματι αυτό μπορεί να θεωρηθεί ένα είδος ευκνήπτης και σχετικά ελαφριάς ασπίδας, αφού το τυλιγμένο δέρμα προστατεύει το χέρι, το κομμάτι του που κρέμεται το σώμα, ενώ μπορεί να ανεμίσει και να κτυπήσει ή να δυσκολεύει τις κινήσεις του αντίπαλου σπαθιού στον αέρα. Αλλά είναι δέρμα ζώου. Και μάλιστα: κατσίκας. Τι σχέση είχε η *αιγίδα* με την *αίγα*;

Από το *αίσω* κατάγεται και η *αιχμή*. Μπορούμε να φανταστούμε το ρήμα να περιγράφει πράγματι τις απότομες τροχιές των αιχμηρών όπλων (βελών, ακοντίων) ή την λάμψη των κάλων άκρων τους στον αέρα. Όμως *αιχμηρά* είναι και τα κέρατα της αίγας, που κρατώντας πάντα κάτι άγριο από την ελευθερία κατάγωγής της, επιτίθεται με απότομες, ξαφνικές κινήσεις. Να λοιπόν που υπάρχουν αξιοπρόσεκτες ομοιότητες.

Πέραν αυτού *αιχμή* σήμαινε μεταφορικά και μάχη, πόλεμος. Προφανώς επειδή τα όπλα τότε ήταν αιχμηρά. Από εκεί εξηγείται και ο *αιχμάλωτος*. Αυτός

ΜΙΚΡΕΣ ΣΤΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΚΑΙΤΩΝ ΧΕΣΣΕΩΝ

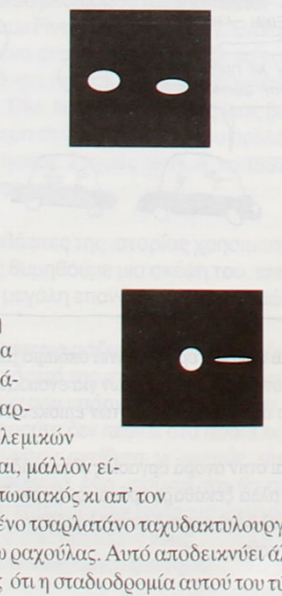
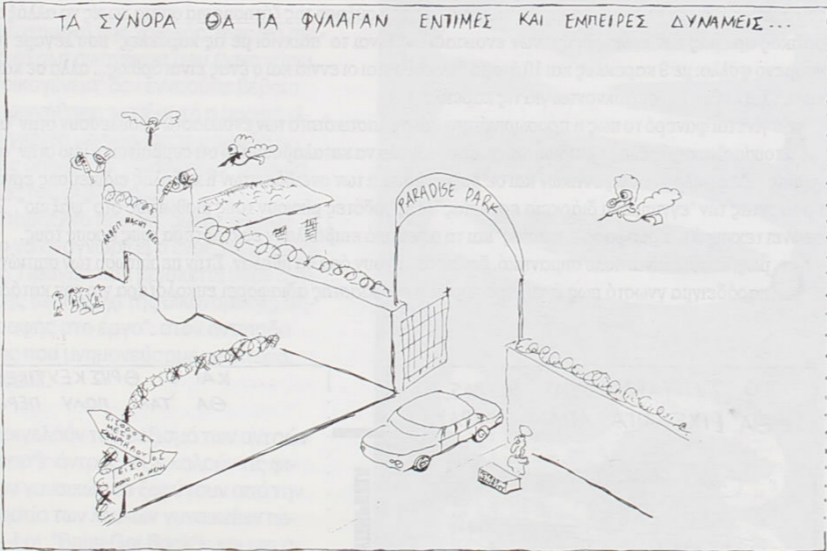
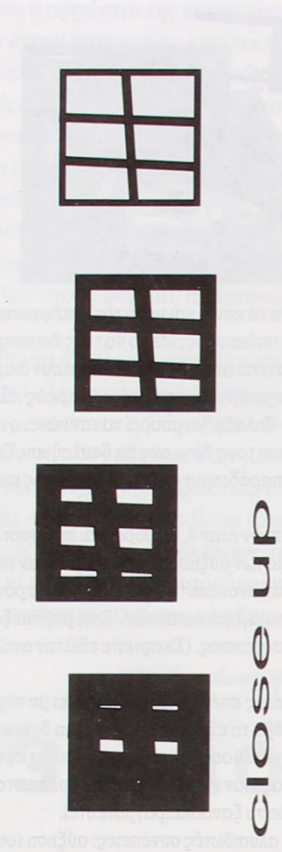
που πιάστηκε στη μάχη, αυτός που πιάστηκε με την απειλή μιας αιχμής.

Αίγες δεν ήταν όμως μόνο οι κατσίκες. Αλλά και τα ψηλα κύματα. Πάλι το όνομα θα απέδιδε τις απότομες, ασυνεχείς κινήσεις τους στη θάλασσα. Από εκεί κατάγεται το *Αιγαίο* - η θάλασσα με τα μεγάλα κύματα. Αλλά και ο *αιγαλός*. Που σε αντίθεση με την ακτή στην οποία τα κύματα σπάνε, ήταν εκεί που τα κύματα ορμάνε στη ξηρά. Απότομα και με αστασοβόλημα.

Ας γυρίσουμε πίσω στην *αιγίδα*. Υπάρχει ακόμα ζωντανή μια πολύ κοντινή της συγγενής: η *καταιγίδα*. Έλεγαν έτσι την θεϊκή ασπίδα όταν σούταν, γινόμνη ακόμα πιο τρομακτική. Ένα είναι βέβαιο: η *αιγίδα* δεν ήταν κάτι οτοργικό. Στην καλύτερη των περιπτώσεων η λέξη σήμαινε την ετοιμότητα και την ικανότητα της επιθετικής άμυνας. Κάτι, δηλαδή, που θα μπορούσε να σου ορμήξει ανα πάσα στιγμή.

Λέμε "η λέξη σήμαινε". Μήπως θα έπρεπε να πούμε πως το πραγματικό της νόημα είναι από την ελευθερία κατάγωγής της, επιτίθεται με απότομες, ξαφνικές κινήσεις. Να λοιπόν που υπάρχουν αξιοπρόσεκτες ομοιότητες.

Πέραν αυτού *αιχμή* σήμαινε μεταφορικά και μάχη, πόλεμος. Προφανώς επειδή τα όπλα τότε ήταν αιχμηρά. Από εκεί εξηγείται και ο *αιχμάλωτος*. Αυτός

μήν πας στα βαθιά. Η δύναμη και η αξία των γνώσεων είναι πάντα ίση με την ενεργητικότητα και τον κόπο που απαιτήθηκαν για να κατακτηθούν. Στη γνώση για τον εαυτό μας και τους άλλους μάλιστα είναι η έκπληξη και η οδύνη που δίνουν το μέτρο. Διαφορετικά η ζωή μας θα ήταν τόσο σημαντική όσο οι ληξιαρχικές της ανακοινώσεις.

Στο βασίλειο των πληροφοριών, αυτών των "μοναδιαίων ποσοτήτων γνώσης" που διαδίδονται απλόχερα και πληθωρικά με την ευκολία του φωτός και την φαινομενικότητα της σκιάς, κανείς δεν γνωρίζει. Πομποί και δέκτες πληροφοριακών πακέτων είναι ανιαροί συνεταιίροι της κενότητας και της αδράνειας. Που διαφημίζονται σα νεωτερισμοί επειδή είναι εύκολες· ενώ είναι εύκολες επειδή η νωθρότητα κρατεί από παλιό σδι.

Στο βασίλειο των πληροφοριών πολλοί υποστηρίζουν ότι γνωρίζουν τα πάντα. Είναι το ίδιο σαν ένας νιπτήρας να κολακεύεται πως χωράει όλη τη θάλασσα. Η πληροφορία είναι πάντα ρηχή - η γνώση έχει πάντα απροσμέτρητο βάθος. Η πληροφορία ελέγχεται εύκολα - η γνώση όχι.

Όποιος μεπιδεύει αυτά τα δύο έχει κλείσει θέση στις ιδεοληψίες των απανταχού αστυνομιών. Οι οπότες σ' όλη την ιστορία των ανθρώπινων κοινωνιών, όποια μηχανεύματα κι αν είχαν στη διάθεσή τους, δέχονταν απόλυτα βέβαιες πως είναι "καλά πληροφορημένες". Ξοί ώστε όταν τις αφινιδίαζε το άγνωστο προσπαθούσαν να συνέλθουν απολύνοντας μερικούς ανίκανους υπαλλήλους τους.

Ο εκνευρισμός στο βασίλειο των κάθε είδους "καλά πληροφορημένων" δεν οφείλεται λοιπόν στην επίγνωση του ότι είναι αδαείς. Αλλά στην υποψη πως τελικά θα βρεθεί μια καινούργια ονηρία να αντικαταστήσει τη δικιά τους.

ΜΚΟ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ clubing

Η ιδέα, αυτή καθ' εαυτή, δεν είναι και πολύ καινούργια. Σας αρχές του 19ου αιώνα η British and Foreign Anti-Slavery Society για παράδειγμα έπαιξε ιδιαίτερο ρόλο στην προώθηση και θέσπιση νόμων εναντίον της δουλείας. Άλλες οργανώσεις πολιτών, όχι κατ' ανάγκη συνωμοτικές (όπως εκείνες που φτιάχτηκαν στα πρότυπα των "τεκτονικών στώων") ενδιαφέρθηκαν και υποστήριξαν τις εθνικοαπελευθερωτικές επαναστάσεις της εποχής.

Αλλά από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 η δημιουργία μη κυβερνητικών οργανώσεων ή η επέκταση όσων υπήρχαν ήδη έχει πάρει θυελλώδη ρυθμό. Ένας μετριοπαθής υπολογισμός βγάζει σήμερα όσες μκο είναι διεθνείς (δραστηριοποιούνται δηλαδή, κάτω από τον ίδιο τίτλο, σε περισσότερες από μια χώρες) σε 26.000 - έναντι 6.000 που υπήρχαν το 1990.

Οι όκι διεθνείς μκο είναι πολύ περισσότερες. Στις ΗΠΑ υπολογίζονται σε 2 εκατομμύρια. Μόνο στην αν. Ευρώπη δημιουργήθηκαν 100.000 μέσα σε 7 χρόνια, από το 1988 ως το 1995. Στην μακρινή Ινδία υπολογίζονται σε 1 εκατομμύριο. Όσο για τον αριθμό των μελών τους; Είναι αδύνατο να υπολογιστούν. Μια από τις μεγάλες μκο, το WWF (παγκόσμιο ταμείο για τη φύση) έχει 5 εκατομμύρια μέλη / υποστηρικτές. Το Sierra Club, μια μεσαια οργάνωση, πάνω από 570.000.

Τι είναι λοιπόν οι μκο; Τα επίσημα χαρακτηριστικά τους είναι ασαφή. Κάτω από τον ίδιο τίτλο χωράνε από τις πλέον μικρές "ομάδες γειτονιάς" που έχουν ένα καταστατικό και ασχολούνται με την προστασία ενός πάρκου, την δημιουργία ενός σχολείου, ή την οίτηση των αστέγων της περιοχής, μέχρι οργανώσεις πλανητικής κλίμακας, όπως π.χ. η Care ή η Greenpeace, με ετήσιους προϋπολογισμούς εκατοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων. Οι περισσότερες, ασκέτως κλίμακας, και οπωσδήποτε μερικές από τις μεγαλύτερες (όπως η Care ή "Οι γιατροί χωρίς σύνορα") εμφανίζονται σαν μη εμπορικοί πα-

ροχείς υπηρεσιών. Πράγματι υπολογίζεται πως αυτή τη στιγμή το σύνολο των πάσης φύσεως υπηρεσιών που παρέχουν παγκόσμια οι μκο είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο του ΟΗΕ. Άλλες είναι καθαρά προπαγανδιστικές, όπως η Greenpeace. Υπάρχουν μερικές που είναι και τα δύο, όπως η Oxfam.

Μια κοινή βάση είναι οι *ανθρωπιστικές, οικολογικές, ή καταναλωτικές* αφετηρίες τους. Τα τελευταία χρόνια έχουν δημιουργηθεί επιπλέον και τεχνολογικές ή πληροφοριακές μκο, οι οποίες μέσω internet προσφέρουν εξειδικευμένες γνώσεις σε άλλες παρόμοιες οργανώσεις. Το γεγονός είναι πως στη δεκαετία του '90 πολλές μκο έχουν αναλάβει (ή έχουν "χρεωθεί") καμπάνιες και δράσεις που έχουν "ακουστεί". Το 1992 ενόψει της διάσκεψης για παγκόσμιο περιβάλλον στο Ρίο Ντε Τζανέιρο. Το 1994 εναντίον της Παγκόσμιας Τράπεζας, με κεντρικό σύνθημα "πενήντα χρόνια είναι αρκετά" - μια δέσμη καμπανιών και συμβολικών ενεργειών που απέτελεσε το πρωτότυπο της μεταγενέστερης "μάχης του Σιάτλ". Εναντίον της χρήσης ναρκών κατά προσωπικού, με τη συνεργασία της καναδικής κυβέρνησης. Εναντίον πολυεθνικών (για τις συνθήκες εργασίας στον τρίτο κόσμο ή για τις γενετικές έρευνες τους). Εναντίον της συμφωνίας για την φιλελευθεροποίηση του εμπορίου (ΜΑΙ) και πρόσφατα εναντίον του ΔΝΤ στο Σιάτλ, όπου τουλάχιστον 1500 μκο είχαν υπογράψει το κάλεσμα των εκεί διαδηλώσεων.

Παρόλα αυτά, σε γενικές γραμμές, οι μκο δεν έχουν ορκισμένους αντιπάλους, ακόμα και στη μεριά εκείνων που "θίγονται" από τις καμπάνιές τους. Για παράδειγμα η Παγκόσμια Τράπεζα, μετά το 1994, συνεργάζεται με αρκετές από τις μκο που την είχαν καταγγείλει. 70 ειδικοί απ' αυτές δουλεύουν για λογαριασμό της. Εκείνο που αναγνωρίζεται γενικά στις μκο είναι ο αλτρουισμός τους, η έλλειψη δόλου ή συμφέροντος με την στενή έννοια. Το γιατί μιας τέτοιας αναγνώρισης είναι προφανές: οι μκο δεν θέτουν σε καμία περίπτωση ζη-

τήματα εξουσίας, αλλά πάντα *μεταρρυθμίζουν* στις υφιστάμενες σχέσεις. Και εκεί βρίσκεται η κεντρική τους ιδέα.

Μετά την γενική (και μη αναστρέψιμη) κρίση των κομμάτων και της "παράδοσιακής" αντίληψης για την πολιτική, από τη δεκαετία του '80, οι μκο αποτελούν το ιδανικό σκηνικό εξειδικευμένης δημόσιας ενασχόλησης χωρίς συνολική κριτική, "ευσταθσία" χωρίς γενική αντίθεση, διεκδικήσεων χωρίς ρίσκο. Με δυο λόγια οι μκο αποτελούν την ιδανική οργάνωση του *σοσιαλιστικού* στην "κοινωνία των πολιτών". Πρόκειται μάλλον για *κοινωνικές εταιρείες* με ευρύ κύκλο υποστηρικτών / χρηματοδοτών (που ονομάζονται "μέλη") παρά για οργανώσεις - ειδικά από ένα μέγεθος και πάνω. Μπορεί εξάλλου κανένας να είναι "μέλος" σε όσες τέτοιες θέλει, αρκεί να πληρώσει την συνδρομή του, και να βάζει την υπογραφή του στις καμπάνιες. Ούτε λόγος φυσικά για θέματα ιεραρχίας - η εξ αποστάσεως συμμετοχή τα έχει λυμένα. Επαφίεται στους "πυρήνες" των μκο (που έχουν τα χέρια τους πολύ περισσότερο λυμένα από τις παλιές "κεντρικές επιτροπές") να κάνουν σωστή χρήση του κύρους που τους δίνουν τα "μέλη" τους.

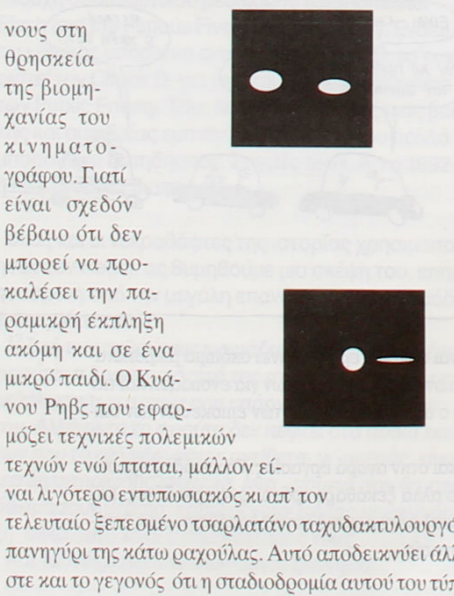
Το καινούργιο αυτό είδος "κοινωνικού ελέγχου" (που επί της ουσίας δεν διαφέρει από τα λόμπι και τις ομάδες πίεσης όλης της ιστορίας της αστικής δημοκρατίας) θεωρείται ήδη, εμμέσως, ο μη-κυβερνητικός συνεταιίρος των κυβερνήσεων, στον αναπτυσσόμενο καπιταλισμό. Σαν φυτώρια εξειδικευμένων στελεχών, σαν μελετητές και παροχείς λύσεων σε επιμέρους προβλήματα, σαν σκιάδη ουργεία εμπορίου και εξωτερικής πολιτικής, ή απλά σαν παραγωγώι ιδεολογίας οι μκο συμμετέχουν ήδη στην ομαλή μετα-ρύθμιση τόσο του καπιταλισμού όσο και του κράτους.

Δεν είναι συμπτωματική λοιπόν η καλή δημοσιότητα που απολαμβάνουν. Ακόμα κι όταν κάνουν λίγο μεγαλύτερη φασαρία από την "επιτρεπόμενη"...

Το παπί μου το λένε Matrix...

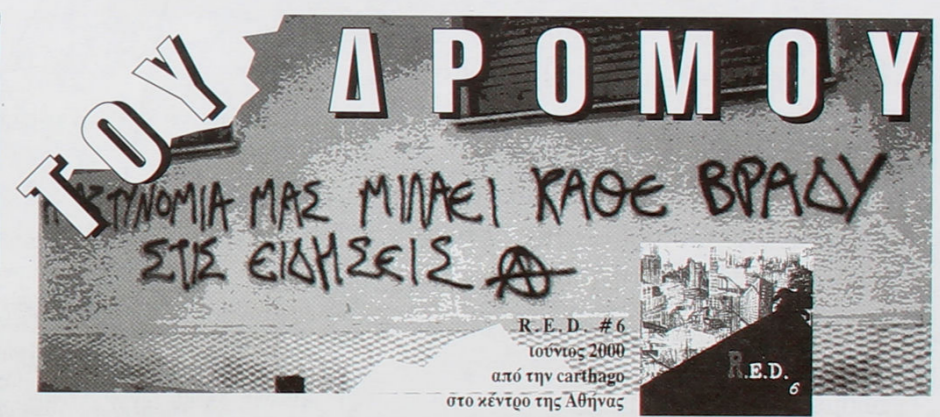
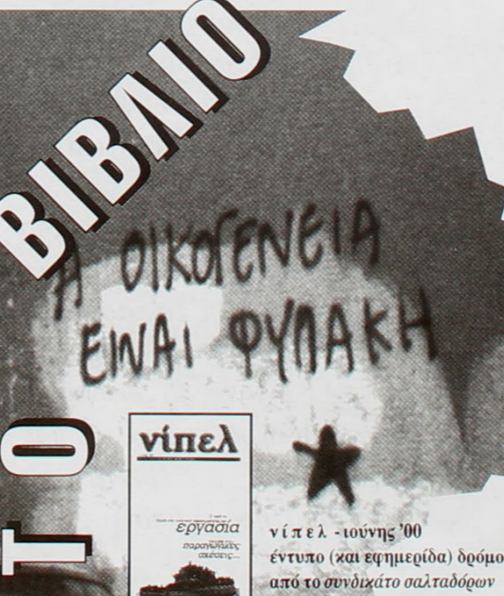
Τι είναι το Matrix; Νομίζουμε πως ούτε ο ίδιος ο Κυάνου Ρηβς δεν είναι σε θέση να δώσει απάντηση. Όχι μόνο επειδή οι σταρ του Χόλυγουντ δε φημίζονται για την ευφυΐα τους. Αλλά επειδή μπαίνοντας στον κόπο να μας εξηγήσει περί τίνος πρόκειται, θα βρισκόταν στην δύσκολη θέση να κάνει μια πολύ θλιβερή διαπίστωση: ότι αυτός, ο πολυδιαφημισμένος σταρ, δεν ήταν παρά ένας απλός κομπάρσος. Και ποιός είναι τότε ο πρωταγωνιστής; Μα ποιός άλλος, το Matrix... δηλαδή τα εφέ...

Το Matrix είναι η κυριαρχία των εφφέ. Η συνεχής χρήση της τεχνολογίας δεν είναι μια τεχνικής φύσης παρεμβάση που στοχεύει απλά και μόνο στο να βελτιώσει το περιεχόμενο: είναι το ίδιο το περιεχόμενο. Από την αρχή της ταινίας μέχρι το τέλος της, δεν υπάρχει ούτε μία σκηνή που να μην χρησιμοποιούνται τα εφφέ με τον πλέον ακραίο τρόπο. Ο λόγος, η μουσική, η εικόνα είναι απόλυτα ενσωματωμένα σε μια καθαρά τεχνική διαδικασία που σα μοναδικό της στόχο έχει το να εντυπωσιάσει: όχι τον οποιοδήποτε αλλά τους βαθιά μνημέ-

των σταρ είναι πολύ πιο βραχυβία από αυτή των ταχυδακτυλογιών. Γιατί οι ταχυδακτυλογιοί, ακόμη και οι χειρότεροι του είδους, κατέχουν τουλάχιστον ένα αιώνιο μυστικό που το κοινό τους αγνοεί: ενώ αντίθετα όλα τα μυστικά του Κυάνου Ρηβς μπορούν πολύ εύκολα να αναζητηθούν σε καμιά δεκαριά περιοδικά που αφορούν τις νέες τεχνολογίες στον κόσμο του θεάματος.

Άρα οι απανταχού σινεφίλ, πολύ περισσότερο εμείς οι περιστασιακοί καταναλωτές, δεν είναι σε θέση να κάνουν οποιαδήποτε περαιτέρω κριτική. Ο λόγος ανήκει στους πιο φανατικούς λάτρεις των νέων τεχνολογιών, σ' όποια κατηγορία κι αν ανήκουν. Είναι οι πλέον αρμόδιοι για να κρίνουν αυτή την ταινία. Θα το κάνουν σωστά, όπως ξέρουν: σα να συζητάνε για το τελευταίο μοντέλο της Opel, για τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα απέναντι στο προηγούμενο μοντέλο της ίδιας εταιρείας, και στο τελευταίο της Ford ας πούμε. Αυτό είναι το Matrix: ένα κωλοπειραγμένο παπί που μόνο άοχετους από παπικάια μπορεί να εντυπωσιάζει...

αλλαγές δεν γίνονται δεκτές. Η ψυχανάλυση κατοχύρωσε το συμπέρασμα επιστημονικά - όσο επιστημονική φυσικά μπορεί να κριθεί μια θεωρία περί ψυχής. Μα η δοξασία ήταν κοινή από πριν: πως υπάρχει ένας βασικός πυρήνας σε κάθε ανθρώπινο χαρακτήρα που μένει απαράλλαχτος δια βίου. Η εσωτερική μας καμπούρα σα να λέμε, που οφείλουμε ο καθένας μας να μάθει να κουλβαίνει και οι υπόλοιποι να σέβονται.

Ο άνθρωπος δεν αλλάζει. Εν είδει σοφού στην κοινοτοπία του πορίσματος μπορεί κανείς να το υποστηρίξει όχι μόνο για όσους βρίσκονται προς το τέλος της ζωής τους, αλλά και για κελίνους που μόλις ξεκινούν το δικό τους ταξίδι στον κόσμο. Πότε λοιπόν τελειώνει το φτιάξιμο των μόνιμων κουσουριών και των αρετών μας; Πότε γεμίζει η διπλοκλειδωμένη βαλίτσα του χαρακτήρα μας; Δύσκολο να απαντήσει τόσο η κοινή γνώμη όσο και η επιστημοσύνη. Λίγο πολύ μένει αιωρούμενο ένα ακόμα κοινότυπο υπονοούμενο: αυτός ο αδιαπραγμάτευτος χαρακτήρας μας είναι κληρονομημένος. Που σημαίνει πως εγκαθίσταται εντός μας πακέτο εξ αρχής, σα σφραγίδα στο διαβατήριο της γέννησής μας και το μόνο που του απομένει στη συνέχεια είναι να ξετυλιχτεί. Ξοί ώστε να επιβιωθούν όλοι οι παρατηρητικοί του περιβάλλοντος μας που νωρίς νωρίς αποφάνθηκαν πως - κι όχι μόνο στη μορφή - "μοιάζει στον ή στην..." τάδε συγγενή.

Το ότι μια τέτοια βεβαιότητα περί της ακαμψίας του ψυχικού ή του συναισθηματικού μας σκελετού είναι βολική, αυτό μπορεί να εξηγεί μερικά πράγματα. Ό,τι είναι χρήσιμο δεν χρειάζεται αδιάσπαστα αποδέχεται - μόνο να δουλεύει. Αρκεί να μη θέλουμε να αλλάξουμε κάτι για να κατατάξουμε στα φύσει αυθεντικά και απαράλλακτα. Αρκεί να θέλουμε να οχυρωθούμε αποτελεσματικά κάπου για να υποστηρίξουμε πως το οχυρό μας είναι ταμπού. Αρκεί να θέλουμε την ησυχία μας για να ανακαλύψουμε το δωμάτιο με τις αδιάρρηκτες κλειδαριές.

Από τον χαρακτήρα του ορμώμενος ο καθένας μας έχει μειωμένο καταλογισμό. Και μεγαλύτερη άνεση να σταταλάει ή να προσβάλλει αδιάκριτα τα αποθέματα, ακόμα και τον χαρακτήρα των άλλων. Εν τέλει το ότι ο άνθρωπος δεν αλλάζει είναι μια πεποίθηση που δουλεύει. Ένα χρήσιμο φέμα. Γιατί κρύβει πως οι άνθρωποι αλλάζουν πολύ εύκολα προς το χειρότερο.

Έίναι το μεγαλύτερο μέρος της ομαλής κοινωνικής ζωής που έχει λόγους σοβαρούς να συντηρεί έναν πυρήνα σταθερότητας μοιρασμένο σε όλους. Ο καταχωρημένος εγωισμός του χαρακτήρα μας είναι το ατομικό θεμέλιο της γενικής αδιαφορίας.

θάναι τώρα 17, μένει που μένει; σε ποιά γειτονιά; έλεγε πως ήταν τυχερή τώρα τί είναι; χάθηκε από τη συχνότητα αρχές του '99, σιωπή, ποιός ξέρει γι' αυτήν; για όλες αυτές; ήθελε όμως τώρα μια μισογραμμένη κασσέτα, ένα ρυθμικό κρονόστο τι και η απαγγελία της να τρέμει αδιόρατα από πάνω, α, ναι, κι ένα χειρόγραφο μαζί, για ποιόν; για ποιούς; ξέρετε κανείς; γράφει: "είχα μουρομορδίσει τη ζωή μα εσένα σ' αρέσει μονάχα το μελόδραμα, σε πήγαν φαίνεται ένα βράδυ ύστερα απ' τον πρώτο εφιμάτη που ξύπνησες μ' αναφιλητά με σ' τον ιδρώτα στους γιατρούς, και σου αλλάξαν τη καρδιά με σακούλα πλαστική, κι έτσι χωράς αδιάφορα τα πάντα και ξεχνάς, δεν κάνεις άλλο απ' το να ξεχνάς, τώρα κοιτάς αλλοίθωρα τον κόσμο σίγουρος πως υπάρχεις, μα εγώ δεν είμαι πουθενά στα τοπία σου, δεν είμαι πουθενά πρόχειρη, θα πρέπει να ψάξεις για να με βρεις, θα κουραστείς πολύ κι ίσως να μην τα καταφέρεις, ίσως να μην προλάβεις, μάθε μονάχα πως σ' αγάπησα, σ' αγάπησα γιατί στην ερημιά μου σε μίσησα, πρόγρηπα του γυάλινου πύργου, κρατούμενε, αγνοούμενε κόσμε", έτσι γράφει στο σημείωμα, τί να σημαίνουν όλα αυτά Ντερμίνα;

LIVE TAPES

.....
 Έτσι λοιπόν την κόρη του ν' αφήσει στο βωμό
 το άντεξε
 θυσία
 να πάνε τα καράβια στο καλό.
 Τα παρακάλια, τις φωνές της ικεσίας
 που στέλναν στον πατέρα
 τα νειάτα τα παρθενικά της καθόλου
 οι πολεμόχαροι δε λογαριάσανε άρχοντες.
 Τους δούλους διέταξε ο πατέρας της
 μ' όλη τη δύναμη να τηνε πιάσουνε, και
 να τη στήσουνε ψηλά, επάνω στο βωμό,
 σα ρίφι,
 ζωσμένη τους πέπλους
 με το κεφάλι της μπροστά ριγμένο
 και το καλοφτιαγμένο στόμα της
 κλειστό να το κρατάνε
 να φύγει η κατάρα ενάντια στο σπίτι
 για να εμποδίσουν
 να! με βία
 και με τη δύναμη του φίμωτρου
 την ύψωσαν της συμμαχίας σφακτάρι.
 Κι εκείνη,
 λουομένη στο φως του απογεύματος
 στο θάνατο λουομένη, σηκώνει το κεφάλι,
 τον κιτρινόχρωμο χιτώνα της αφήνει
 στα πόδια της να πέσει
 κι έτσι γυμνή, σα ζωγραφιά
 τους δήμιους έναν έναν σαϊτεύει
 με το βλέμμα...

Το τί έγινε πιο πέρα μήτε είδα μήτε λέω....

Αισχύλου "Αγαμέμνων"

.....
 Έτσι λοιπόν την κόρη του ν' αφήσει στο βωμό
 το άντεξε
 θυσία
 να πάνε τα καράβια στο καλό.
 Τα παρακάλια, τις φωνές της ικεσίας
 που στέλναν στον πατέρα
 τα νειάτα τα παρθενικά της καθόλου
 οι πολεμόχαροι δε λογαριάσανε άρχοντες.
 Τους δούλους διέταξε ο πατέρας της
 μ' όλη τη δύναμη να τηνε πιάσουνε, και
 να τη στήσουνε ψηλά, επάνω στο βωμό,
 σα ρίφι,
 ζωσμένη τους πέπλους
 με το κεφάλι της μπροστά ριγμένο
 και το καλοφτιαγμένο στόμα της
 κλειστό να το κρατάνε
 να φύγει η κατάρα ενάντια στο σπίτι
 για να εμποδίσουν
 να! με βία
 και με τη δύναμη του φίμωτρου
 την ύψωσαν της συμμαχίας σφακτάρι.
 Κι εκείνη,
 λουομένη στο φως του απογεύματος
 στο θάνατο λουομένη, σηκώνει το κεφάλι,
 τον κιτρινόχρωμο χιτώνα της αφήνει
 στα πόδια της να πέσει
 κι έτσι γυμνή, σα ζωγραφιά
 τους δήμιους έναν έναν σαϊτεύει
 με το βλέμμα...
 Το τί έγινε πιο πέρα μήτε είδα μήτε λέω....
 γυμνές, σα ζωγραφιές
 βέλη οδύνης και ικεσίας
 βέλη οργής
 του αιματηρού παρόντος μου.

Γυναίκα στην Αυλίδα
 Ιφιγένειες των ούριων ανέμων
 για το καλό της εκστρατείας
 των λεηλασιών Κασσάνδρες
 λάφυρα ζωντανά....
 Βωμοί παντού, πέτρες ψηλές και
 στόματα κλεισμένα με τη βία
 Το πρώτο αίμα και το έσχατο
 στο φως και στο σκοτάδι
 των αρχόντων
 Γυναίκα στην Αυλίδα και στο Ίλιον
 αδύναμη παρένθεση
 στο έργο των ημιών η αυλαία
 υψώνεται όσο να φανεί
 ο λείος της λαϊμός
 λεία ο ίδιος
 των πολεμόχαρων,
 το κορμί της έπαθλο
 σ' αέρηδες ανόσιους, αχρείους
 που τα μυαλά φουσκώνουνε
 των στρατιωτών.
 Ιφιγένειες για το καλό της εκστρατείας
 των λεηλασιών Κασσάνδρες
 περνάνε απ' το παράθυρο
 το σούρουπο
 γυμνές, σα ζωγραφιές
 βέλη οδύνης και ικεσίας
 βέλη οργής
 του αιματηρού παρόντος μου.